

Cadran cultural

Periodic al Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ din Bacău • Anul II • Nr. 6 (10) • Noiembrie - decembrie 2019



Colind ceresc

Cerul și-a deschis soborul
- Lerui, Doamne, Ler -
au pornit cu plugușorul
îngerii prin cer.
Merg cu pluguri de oglindă
și de giuvaier,
toți luceferii colindă
- Lerui, Doamne, Ler -
Vântul suflă cu lumină
- Lerui, Doamne, Ler -
în buhai de lună plină
legănat în ger.
Patru heruvimi cu glugă
albă de oier
sub ferești colinde-ndrugă,
- Lerui, Doamne, Ler -
N-au venit cu grâu la poartă,

ci au rupt din ger
stele mari ca să le-mpartă,
- Lerui, Doamne, Ler -
Și-n Florar de roade grele,
- Lerui, Doamne, Ler -
va fi câmpul cer de stele
tolănit sub cer?
Numai tu aștepți în tindă,
- Lerui, Doamne, Ler -
suflete ce n-ai colindă
și nu știi Prier.
Nici un cântec alb nu vine
fălfăind mister,
cu o stea și pentru tine,
- Lerui, Doamne, Ler -

Radu GYR

„Iar dacă S-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod regele, iată magii de la Răsărit au venit în Ierusalim, întrebând: *Unde este regele Iudeilor; Cel ce S-a născut? Căci am văzut la Răsărit steaua Lui și am venit să ne închinăm Lui.* Și auzind, regele Irod s-a tulburat și tot Ierusalimul împreună cu el. Și adunând pe toți arhierii și cărturarii poporului, căuta să afle de la ei: *Unde este să Se nască Hristos?* Iar ei i-au zis: În Betleemul Iudeii, că așa este scris de proorocul: *Și tu, Betleeme, pământul lui Iuda, nu ești nicidecum cel mai mic între căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieși Conducătorul care va paște pe poporul Meu Israel.* Atunci Irod chemând în ascuns pe magii, a aflat de la ei lămurit în ce

vreme s-a arătat steaua. Și trimițându-i la Betleem, le-a zis: *Mergeți și cercetați cu de-amănuntul despre Prunc și, dacă îl veți afla, vestiți-mi și mie, ca, venind și eu, să mă închin Lui.* Iar ei, ascultând pe rege, au plecat și iată, steaua pe care o văzuseră în Răsărit mergea înaintea lor, până ce a venit și a stat deasupra, unde era Pruncul. Și văzând ei steaua, s-au bucurat cu bucurie mare foarte. Și intrând în casă, au văzut pe Prunc împreună cu Maria, mama Lui, și căzând la pământ, s-au închinat Lui; și deschizând vistierile lor, I-au adus Lui daruri: aur, tămâie și smirnă. Iar luând înștiințare în vis să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au dus în țara lor.“

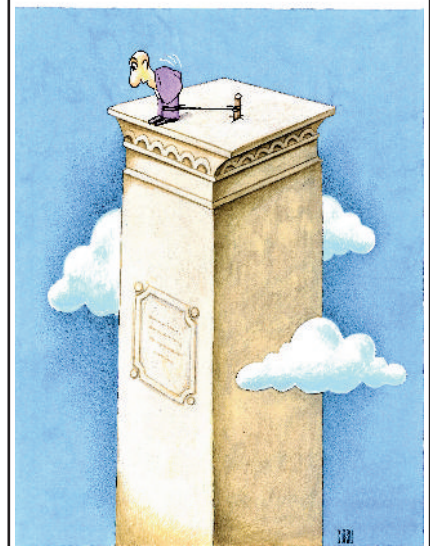
Matei 2,1-12



România Biruitoare

La trei decenii de la presupusa revoluție decembristă și la 101 ani de la Marea Unire, Bacăul are, în sfârșit, un monument care să cinstească jertfa de sânge a zecilor de mii de eroi ce au luptat pentru apărarea hotarelor și întregirea neamului nostru. Conceput de artistul sătmărean Radu Ciobanu, Ansamblul Monumental inaugurat recent, înfățișându-i, la bază, pe Regina Maria și pe Regele Ferdinand I, iar, pe soclu, reprezentarea alegorică „România Biruitoare“, poate fi admirat în Parcul Unirii – 1 Decembrie 1918. (C. G.)

Zâmbiți cu... CIOȘU



Reverberații la „Zilele Culturii Călinesciene”



În cenușiul Onești al acestor timpuri, vrăjită, prin „Porțile lui Septembrie”, și-a făcut loc „Melopecta - ritmica melodie cuprinsă în melancolie și care acompania altădată o declamație”, aici desfășurându-se o nouă ediție a „Zilelor Culturii Călinesciene”. Această manifestare de tradiție a ajuns la ediția a 51-a, „cifra” care spune totul despre simbioza între viața culturală a Oneștiului (ce devenea prin anii 1970, cu prilejul acestui eveniment, „capitală culturală pentru trei zile”) și orașul în sine. Este de remarcat faptul că această ediție a „Zilelor Culturii Călinesciene” a avut loc în anul în care s-au împlinit 12 decenii de la nașterea lui George Călinescu.

În acest context, prelecțiunea „Călinescu azi”, prezentată de prof. univ. dr. Nicolae Mecu, a fost cel mai potrivit prilej de a reverbera la ideile marelui critic, călăuzitoare acum și pururea în valorizarea literaturii române. După ce a definit (și ne-a obișnuit cu) termenii – menționând că „azi nu înseamnă în nici un caz acum!”, tema prelecțiunii părănd a fi „George Călinescu după 1989”, prof. univ. dr. Nicolae Mecu „a aruncat” asistența direct „în focul ideilor”! Și iată argumentul pentru acest fapt: „Călinescu irupe ca un vulcan în critica românească, de când avea 25-26 ani! Este un caz rar când un critic literar scrie bine de la început. În 1932 publică *Viața lui Mihai Eminescu*, o carte-bombă, prin care capătă un prag înalt de celebritate, fiind recunoscut și ca primul eminescolog!” Pentru a ne apropia și mai mult „aura” marelui critic literar George Călinescu, prof. univ. dr. Nicolae Mecu a mai declarat: „După ce în 1933 a scris, ca să se recreeze, *Cartea nunții* (care s-a dovedit una longevivă), în 1938 George Călinescu a scris al doilea roman – *Enigma Otiliei* (considerat capodopera lui Călinescu). În 1941, cel mai strălucit urmaș al lui Eugen Lovinescu, George Călinescu scrie marea *Istorie a literaturii...*, ce a domolit toate furiile adversarilor, dar nu și pe cele ale extremei drepte!”

Într-un mod foarte obiectiv, prof. univ. dr. Nicolae Mecu ne-a făcut cunoscută activitatea pe care George Călinescu a desfășurat-o după anul 1948, „când au venit comuniștii la putere, ce au dorit lichidarea elitei românești prin satrapii culturali (activiștii)”. În acest sens, el a mai afirmat: „După 1948 este perioada cea mai critică a lui George Călinescu. El scrie critică în spiritul doctrinei marxiste... Dar *hulitul* Călinescu, ce a pactizat cu comuniștii este același Călinescu, care după ce a scris romanul *Bietul Ioanide* i-a fost făcut dosar de către securitate! Din 1954 – 1955 Călinescu a fost urmărit permanent de securitate!” Profesorul Nicolae Mecu (ce a publicat întreaga publicistică a lui Călinescu), a mai subliniat despre acesta: „A fost un om de origine umilă, fiu al unei văduve, ce a avut permanent stigmatul paternalității. În timpul comuniștilor, Călinescu și-a făcut iluzia că știindu-se strategia și intrând în sistemul ideologic comunist, el o să fie *vioara întâia*, să le dea lecții acestora!”

Preocuparea de o viață a profesorului universitar doctor Nicolae Mecu de a studia manuscrisele călinesciene, de a aduna toate articolele publicate de „cel mai bun și cel mai original critic literar” – cum a fost numit George Călinescu, a fost încununată cu primirea premiului „Zilelor Culturii Călinesciene”. Cum nimic nu este întâmplător, „acest mare mohican” (cum l-a numit criticul literar Vasile Spiridon pe Nicolae Mecu), a mărturisit un paradox: „Eu am impresia că ceva mă transcende. M-am născut la Călinești, în județul Argeș, iar la absolvirea facultății, la primirea repartiției, *am fost condamnat* cercetător la Institutul Călinescu! Am fost vrăjitor de verbul călinescian, dar ce poate fi mai vrăjitor decât orice cuvânt al Limbii române?”

Emoționantă la ediția din acest an a „Zilelor Culturii Călinesciene” a fost și înmânarea unui premiu de excelență de către poetul Dumitru Brăneanu, președintele Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor, omului de cultură Constantin Th. Cioba-

nu, la împlinirea vârstei de 80 ani și a 60 de ani de activitate literară. „Profesorul Constantin Th. Ciobanu a dat valoare acestor locuri și vieții culturale a Văii Troțușului... Într-o inimă mare de poet încăp întotdeauna o lume curată, spirituală și plină de iubire, un univers mare în devenire, spre bucuria cititorilor și a iubitorilor de cultură. Într-un profesionist de excepție există o personalitate mare, care marchează o comunitate și o epocă”, a menționat președintele Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor, Dumitru Brăneanu la înmânarea unei frumoase plachete poetului și scriitorului Constantin Th. Ciobanu.

Vernisajul expoziției de pictură, desen și sculptură cu lucrări semnate de artiștii plastici Vlad Ciobanu, Dan Palade și Felix Lupu a fost încă un moment deosebit din cadrul acestei ediții a „Zilelor Culturii Călinesciene”. Numită „Întoarcerea fiului risipitor”, această expoziție a impresionat nu numai prin frumusețea și monumentalitatea lucrărilor (între ele și un bust ce îl reprezintă pe octogenarul Constantin Th. Ciobanu), dar și prin... ineditul unor pilduitoare versuri, prezentate printre simenze: „De mult înstrăinatul / De abia ce ți-a sosit, / Așterne-i, mamă, patul / Să doarmă dus băiatul / Bolnav și obosit! // Bătu el multă cale / De când te-a părăsit... / Învinș de dor și jale, / Pe prispa casei tale / Se culcă obosit... / Ci nu-ntreba: pe unde / A fost și ce-a găsit? / El rana-și va ascunde / Și nu-ți va ști răspunde / Decât: - Sunt obosit...” („Învins”- versuri scrise de Ștefan Octavian Iosif).

Colocviul „Conceptul de fundație națională” și recitalul liric „Poetul în Cetate” au completat în mod fericit cea de-a 51-a ediție a „Zilelor Culturii Călinesciene”. Au dat forță acestei manifestări: Dumitru Brăneanu, Elena Bulai, Vlad Ciobanu, Ioan Dănilă, Petre Isachi, Ion Tudor Iovian, Ozana Kalmuski-Zarea, Felix Lupu, Nicolae Mecu, Dan Palade, Vasile George Puiu, Aurel Stanciu, Vasile Spiridon, Tudorel Urian, oaspeții prezenți la Onești reverberând la spiritul călinescian! În aceeași măsură au fost și gazdele manifestării: Constantin Th. Ciobanu, Gabriel Fornica Livada, Vasile Apostol, Nicolae Gnatiuc, Ionuț Tenie, Bogdan Romandaș, Gheorghe Vidrașcu, Aristotel Pilipăuțeanu, Adina Mitroiu, Corneliu Cristea, Florica Veleşcu, Sandu Milea, Adrian Boros, Camelia Cartăș și alții.

Ion MORARU

Suvenir de brumărel



La început de brumărel, Ansamblul Folcloric Profesionist „Busuiocul”, în parteneriat cu Consiliul Județean și Primăria Municipiului Bacău, a organizat, la Teatrul de Vară „Radu Beligan”, o nouă întâlnire cu publicul băcăuan iubitor al folclorului autentic și al tradițiilor noastre populare.

Înscris în suita proiectelor culturale inițiate de apreciatul colectiv artistic băcăuan, spectacolul **Rapsodii de toamnă** a fost, astfel, un prilej fericit de a redescoperi minunatele nestemate ale folclorului muzical tradițional tezaurizate în aproape jumătate de veac de activitate neîntreruptă a acestuia și, totodată, de a reauzi cântece de voie bună din colecția muzicianului Constantin Arvinte, în interpretări inedite.

Deschis în sunete de buciume și de tilincă, admirabil pusă în valoare de Ștefan Negru, spectacol susținut de orchestra dirijată de violonistul Mihai Gher-

ghelaș, soliștii și formația de dansuri ale Ansamblului Folcloric „Busuiocul”, în coregrafia și regia artistică semnate de Petre Vlase, ne-a introdus încet-încet în atmosfera unui Bacău de sfârșit de secol XIX, în care doina și hora bătrânească au făcut casă bună cu valsurile vieneze și cu îndrăgitele „cântece de pahar”.

Grație componentelor Grupului vocal „Flori de câmp”, dirijat de Gheorghe Gozar, și îndrăgitului actor și interpret Viorel Baltag, publicul prezent în sala Teatrului de Vară a gustat din plin acest suvenir de toamnă, aplaudându-i la scenă deschisă de Georgiana Tănase, Ana Maria Dancă, Daniela Duma, Irina Sabău, Paula Florescu, Mihaela Farcaș, Georgiana Păduraru, Florin Popa și Bogdan Miron.

La rândul lor, dansatorii și-au etalat cu brio măiestria, semn cert că polyvalența și profesionalismul membrilor Ansamblului au atins cotele cele mai înalte. (GCS)

Ziua Sfântă a Marii Uniri



Ansamblul Folcloric „Busuiocul“, în parteneriat cu Consiliul Județean, a invitat băcăuanii să omagieze și să sărbătorească împreună, duminică 1 Decembrie 2018, la Sala „Ateneu“, Ziua Națională a României.

Iubitorii de țară și ai tradițiilor populare autentice au avut și de această dată prilejul să se reîntâlnească cu nestemate ale folclorului muzical-instrumental și cu suite de dansuri din toate provinciile românești, reunite într-un spectacol cu adevărat înălțător și încărcat de vibrația specifică marilor sărbători ale sfârșitului de an.



Emoțiile stârnite de mesajul vibrant al „Marșului Unirii“ și de interpretarea la unison a Imnului Național au fost amplificate de evocarea colonelului (rtr.) Paul-Valerian Timofte, care a reamintit publicului ce a umplut până la refuz cocheta sală de concert a Filarmonicii „Mihail Jora“ princi-

palele secvențe legate de evenimentele care ne-au marcat istoria.

Alături de numerele oferite cu generozitate de orchestră, de soliștii vocali Georgiana Păduraru, Georgiana Tănase, Ana Dancă, Ana Lungu, Ștefan Negru, Florin Popa și Mihaela Farcaș, și de grupul de dansatori al Ansamblului, în coregrafia și regia artistică semnate de Petre Vlase, pe scena Ateneului au mai evoluat Grupul vocal „Flori de câmp” și, cu un scurt recital, cunoscuta artistă din Republica Moldova, Zenaïda Bolboceanu. Un moment cu totul special a revenit, de asemenea, trioului alcătuit din preoții Ionuț Avram, Ciprian Ignat și Ionuț Ciobanu, cei ce, prin interpretarea lor, au ridicat asistența în picioare.

Conducerea muzicală a fost asigurată de Mihai Gherghelaș iar prezentarea spectacolului a revenit actorului Viorel Baltag și Georgianeii Păduraru. (CSG)



Armonii de toamnă

La recitalul din deschiderea Simpozionului Național de Estetică, ediția a 24-a – susținut de violonceliștii Răzvan Suma și Ella Bokor, unde am ascultat lucrări din creația lui Fr. Dotzauer, L. Boccherini, D. Popper și J.B. Barriere – l-am întâlnit pe muzicianul Iosif Ion Prunner, dirijorul concertului de la Filarmonica „Mihail Jora” din 17 octombrie. „Dăruit temperament de artist”, scria Iosif Sava. Binecunoscut de peste 20 de ani în postura de dirijor al Corului Filarmonicii „George Enescu”, cu nenumărate succese, Prunner este și director artistic la prima Filarmonică din țară. Programul serii a avut două prime audiții, lucrarea *Shadowcatcher* a compozitorului american Eric Ewazen (născut în anul 1954), cu cele 4 secțiuni intitulate: *Offering to the Sun*, *Among the Aspens*, *The Vanishing Race*, *Dancing to Restore an Eclipsed Moon* și *Fantezia simfonică în ritm de jazz*, compusă de Dumitru Bughici. Sonorițele caracteristice muzicii de jazz, în tempo de slow și blues, antrenante, pe care autorul *Tratatului de forme muzicale*, după care am învățat majoritatea muzicienilor, le combina strălucit, au cucerit sala. Protagonistii Concertului pentru cvintet de suflători de alamă și orchestră, *Shadowcatcher*, membrii Cvintetului croat *Busina*, ansamblu înființat în anul 2007, în formula: trompete – Sergiu Cârstea, Igor Mrnjavcic, corn – Frano Igor Barovic, trombon – Ivan Bosnjak, tubă – Zeljko Kertez. Valoroșii muzicieni din Croația, Serbia, România și Ungaria, fiecare în parte cu recunoaștere internațională, participă la importante festivaluri, cursuri de master și susțin concerte în Europa și Japonia. Simfonicul serii s-a încheiat cu prima simfonie a lui Serghei Prokofiev, în Re Major, op. 25, lucrare în patru părți compusă în anii 1916-1917, subintitulată „Clasica”.

Vineri, 18 octombrie, la Sala Ateneu, orchestra Filarmonicii „Mihail Jora”, dirijată de Ovidiu Bălan, a evoluat în Concertul de concerte pentru pian susținut de Vincenzo Balzani și discipolele sale: Claudia Vento și Francesca di Molfetta. Pianistii italieni au interpretat în concert, trei dintre capodoperele dedicate acestui magnific și complex instrument – pianul – lucrări care și-au câștigat binemeritul loc în literatura de gen: *Concertul în*

re minor KV 466 de W. A. Mozart, *Concertul nr.2 în do minor, op.18* de Serghei Rahmaninov și *Concertul în la minor, op.16* de Edvard Grieg. Cu o ținută demnă de discipole ale lui Balzani și spre încântarea publicului meloman băcăuan, obișnuit cu acest gen de festival pianistic, protagoniste, alături de profesor, au impresionat prin muzicalitate și lirism.

Sâmbătă, 19 octombrie, Centrul de Cultură „George Apostu” a găzduit un recital al participanților la Cursurile de măiestrie susținute, la Luncani, de Antonio Amenduni, flautist de anvergură internațională, prezent adesea pe scena băcăuană. Profesorul A. Amenduni de la Academia italiană de flaut din Roma – Conservatorul de Muzică din Foggia și organizatorii au adus, prin inițierea Cursurilor europene de măiestrie „Dorel Baicu” (1959-2018), un emoționant omagiu flautistului Filarmonicii „Mihail Jora”, inițiator al Trio-ului *Syrinx*, fost profesor universitar doctor la Iași.

Colegiul Național de Artă „George Apostu”, susținut de Consiliul Județean, în parteneriat cu Filarmonica „Mihail Jora”, a finalizat proiectul ce a avut ca scop achiziționarea de instrumente muzicale de suflat pentru elevii cu resurse financiare reduse. Elevii beneficiari ai acestor noi instrumente, alături de profesori, au participat ca voluntari la prezentarea muzicală aferentă, susținând recitaluri în fața elevilor la Biserica din Șerbănești, la școlile din Plopana, Fulgeriș și Secuieni. Auditoriul, foarte interesat, a fost alcătuit din elevi de școală primară și gimnazială. Lor le-au fost prezentate instrumentele: vioară, violă, violoncel, flaut, oboi, clarinet, corn, trompetă, într-o mică și captivantă lecție de muzică. Reacțiile lor ne-au convins că genul acesta de proiecte este categoric util și merită extins, cu concerte educative. La final de proiect s-a desfășurat, sub aceleași auspicii, concursul Toamna artelor.

Îmi doresc din tot sufletul ca muzica mea să devină cunoscută și ca din ce în ce mai mulți oameni să o îndrăgească, găsind în ea consolare și sprijin, mărturisea P. I. Ceikovski, autorul unor pagini muzicale pline de patos și sensibilitate. Muzica sa a cucerit mapamondul prin *Concertele de pian*, *Concertul de vioară*, cele 6 *Simfonii*, *Simfonia Manfred*, nemuritoa-

rele balet: *Lacul lebedelor*, *Spărgătorul de nuci*, *feeria Frumoasa din pădurea adormită*, operele *Evgheni Oneghin* și *Dama de pică*, *Uvertura-fantezie Romeo și Julieta*. Dacă vreodată o muzică a fost compusă cu avânt nestăvilit, cu dragoste față de subiect și față de personaje, aceea e muzica din *Oneghin*. La Filarmonică am auzit *Poloneza* din opera „Evgheni Oneghin”.

În 24 octombrie a fost condus pe ultimul drum, la numai 56 de ani, medicul Lorin Apetroaie, un profesionist dublat de omenie și sensibilitate, iubitor al Euterpei, cel ce ne urmărea concertele. Rămâne încă un loc părăsit fără voie de un meloman, prieten al Filarmonicii „Mihail Jora”. Dumnezeu să-l odihnească!

Invitatul serii de 24, talentatul violoncelist Filip Papa, este cunoscut ca membru al Cvartetului *Ad Libitum*, ansamblu cameral de renume și în ipostază de solist. Cântă în Europa, participă la importante festivaluri și înregistrează cele mai semnificative opus-uri din literatura dedicată violoncelului și cvartetului. El a interpretat cu binecunoscuta agilitate, dublată de mare sensibilitate, *Concertul în mi minor op. 85 pentru violoncel și orchestră* din creația lui Edward Elgar. Prima audiție a acestei ultime capodopere a avut loc la Londra, în interpretarea lui Felix Salmond, cu autorul la pupitru, acum 100 de ani, în 26 octombrie 1919. Ani de zile colegi în orchestra Filarmonicii „Moldova” din Iași, Filip Papa și George Hariton – redutabil fagotist, se întâlnesc adesea pe scenele de concert ale țării în calitate de solist – dirijor. George Hariton este genul muzicianului care își construiește cariera încet, dar foarte sigur și temeinic. Ceea ce nouă ne permite să urmărim o substanțială creștere a repertoriului pe care ni-l livrează de o calitativă manieră. Domnia sa a condus orchestra - în paginile primei simfonii ceikovskiene, în sol minor op.13, *Visuri de iarnă* (ce s-a cântat prima oară la Moscova, în 3 februarie 1868), lucrare nostalgică, lirică - într-un simfonic onorat de un public numeros.

Ozana KALMUSKI-ZAREA

Revanșa criticilor

Încărcată în evenimente literare, toamna aceasta a adus cu pregnanță în atenție și rolul pe care îl joacă azi criticul literar, fără de care, după opinia unora, scriitorul n-ar exista. După a altora, el nu-și mai găsește locul, mai ales în avalanșa de cărți care apar zi de zi și e util doar pentru cei ce vor să-și întocmească dosarul de primire în uniunea ce reprezintă breasla.

Ignorați sau nu, criticii își văd în continuare de misiunea asumată și chiar dacă niciunii dintre ei nu vor mai reuși să scrie o istorie a literaturii române în integralitate, ei continuă să fie o prezență în viața literară și să stârnească în continuare dezbateri și controverse.

Că unii dintre noi îi înjură sau îi adulează nu mai contează, de vreme ce, încă de la 1600, după cum a remarcat criticul și eseistul Adrian Marino „critica este clasată și recunoscută ca parte a literaturii. Criticul face și el parte din literatură. Critica este o formă a literaturii ce are ca «subiect» literatura. Este literatura literaturii.” Cu alte cuvinte, sublinia și Gheorghe Grigurcu, „Criticul este și el un scriitor“, unul care, „anulându-și propria sa viață, consimte să vadă conștiința sa ocupată de o conștiință străină, numai conștiința operei“.

Dintre băcăuani, singurul care a fost „subordonat în absolut operei asupra căreia se exercita“ și care a scris **O istorie a literaturii române de la origini până în prezent** este fiul comunei Blăgești, criticul și istoricul literar **Ion Rotaru**.

Născut acum 95 de ani, pe 11 septembrie, în satul Valea lui Ion, el a fost omagiat la jumătatea lui brumar, când, la inițiativa altui fiu al satului, scriitorul Ion Fercu, la Școala „Ion Rotaru“ s-a derulat



prima ediție a colocviului dedicat vieții și operei sale.

După un scurt popas la mormântul său din cimitirul Țârdeni și slujba oficiată de preotul Gheorghe Cășăneanu, grupul de rude, scriitori și prieteni a fost primit cu pâine și sare de către elevii școlii, care au prezentat apoi și un scurt program artistic.

Emoția transmisă de micii artiști s-a răsfrânt și asupra oaspeților, care au rememorat principalele momente trăite în preajma distinsului profesor, conturându-i un profil demn de pana sa și la care au contribuit, rând pe rând, alături de amfitrion, de sora Aurica Pașcanu și fiica Oana Gruenwald Rotaru, Leonard Rotaru, Ion Dinvale, Dumitru Brăneanu, Cristina Ștefan, Geo Stroe, Mihai Prepelită, Gheorghe Matei, Paula Romanescu, Cornel Galben, Petre Isachi, Viorel Savin, Adrian Lungu, Theodor George Calcan, Ioan Dănilă, Ecaterina Crețu, Eduard Mihăilă, Ioana Corbuleț și primarul Laurențiu Munteanu, cel ce, în final, i-a înmănat fiicei documentele care atestă Titlul de Cetățean de Onoare acordat postmortem

lui Ion Rotaru. S-a propus, totodată, înființarea Societății de Lectură „I. Rotaru“, reeditarea Istoriei sale și reluarea anuală a colocviului.

Peste doar câteva zile, pe 18 noiembrie, același neobosit animator a pus la cale omagierea criticului și istoricului literar **Petre Isachi**, care se alătură, din această lună, octogenarilor din Filiala Bacău a Uniunii Scriitorilor.

Găzduită de Sala Media a Bibliotecii Județene „C. Sturdza“, manifestarea moderată de Cristina Ștefan a întrunit și de această dată, alături de membrii familiei, un grup compact de scriitori, dar și un număr mare de foști elevi și studenți, de prieteni și admiratori ai condeiiului său critic.

O primă schiță de profil a conturat-o bibliografa Liliana Cio-roianu, evocarea pusă sub zodia frumosului fiind continuată de Viorel Savin, Ioan Neacșu, Dan Sandu, Theodor George Calcan, Ion Dinvale, Ioan Dănilă, Alexandru Dumitru, Ștefan Munteanu, Gh. Iorga, C. Galben, Dumitru Cojocar, Cornelia Ichim-Pompiliu și Dumitru Brăneanu. (C. G.)

Tudor Ghideanu despre filosofia lui Eminescu (III)

O componentă importantă a cercetării lui Tudor Ghideanu este aceea cu privire la ontologia eminesciană. Tezele expuse în capitolul din *Istoria filosofiei românești* au fost re-luate și dezvoltate în lucrarea *Filosofia lui Eminescu*.

2. Ontologia posibilului și realului

Cel de-al doilea capitol al lucrării *Filosofia lui Eminescu*, intitulat *Ontologie și gnoză*, debutează cu subcapitolul *Ontologia posibilului și realului*. Se încearcă aici, cu mult curaj, o situare a lui Eminescu în imediata apropiere a lui Schelling.

Dar mai întâi sunt criticate erorile cercetărilor eminescologice anterioare. „Adâncimile înșelătoare ale unei știute pripe comparatiste l-a subordonat pe Eminescu unei serbede filosofii a reprezentării, atunci când, de fapt, prin opțiunea sa către un anumit monism, genialul creator se îndrepta viguros către familia filosofilor puternici, către viziunea acelor spirite înălțate deasupra orgoliilor subiectivității. Pe deasupra timpului istoric, din această familie fac parte: Platon, Aristotel, Bruno, Spinoza, Schelling, Hegel și alți puțini câțiva” (*Filosofia lui Eminescu*, p. 27).

Dintre filosofii amintiți este preferat Schelling, pentru felul monist de a soluționa raportul dintre natură și conștiință: „Cu alte cuvinte, între natură și conștiință există o «comunitate de idealitate», diferența dintre ele provenind numai din gradul diferit al dezvoltării, din deosebirea între spiritualitatea trezită, prin care universul se cunoaște pe sine însuși, și spiritualitatea adormită, nedeșfășurată a lumii fizice” (*Idem*, p. 27). În sinteză, Tudor Ghideanu prezintă astfel concepția lui Schelling: „Căutând o nouă întemeiere monismului idealist – anterioară și diferită de aceea a lui Hegel – Schelling continua pe Leibniz și Kant, în tentativa de a da principiului finalității, demnitatea unui **principiu al naturii**, și nu al spiritului. Pe această cale, el acorda transcendenței sensul unei idealități imanente creatoare în natură, și nu îngusta înțelesul raționalității la identitatea cu realitatea sau, mai rău, la echivalarea raționalului, exclusiv cu discursivitatea logică, așa cum procedase Hegel. Schelling a încetățenit adevărul cugetării moder-

ne: **tot ce e rațional e numai posibil**” (*Idem*, p. 27-28).

În opinia lui Tudor Ghideanu, aspecte ale teoriei potențelor pot fi întâlnite și în manuscrisele eminesciene. Ca exemplu este adus un fragment din manuscrisul 2255, fila 417: „Orice este, are o rațiune de a fi. Va să zică dacă nedreptate și mizerie este, ele au o rațiune a lor de a fi. Nu poate fi altfel, căci numai ce este în adevăr e posibil, ceea ce nu este și n-a fost niciodată, aceea nu e cu puțință. Acesta-i un adevăr apriori sigur”. Cert este că, mergând pe această direcție argumentativă, universitarul ieșean adaugă: „Scos de sub siluirea evoluționismului lui Arthur Schopenhauer, precum și de sub caznele panlogismului hegelian, Eminescu făcea pe cont propriu – sau prin intermediul cursurilor berlineze ale lui Eduard Zeier o alegere evidentă către o **metafizică a posibilului**” (*Filosofia lui Eminescu*, p. 28). O metafizică ce are rădăcini aristotelice. Adevăr dovedit și de ideatica fragmentului filosofic intitulat *Despre nemurirea sufletului și a formei individuale*, unde apare problema privind numărul formelor din natură. Cunoașterea filosofiei lui Schelling a însemnat, pentru Eminescu, o invitație în plus către viziunea Stagiritului. „Buna cunoaștere a filosofiei lui Schelling ne-o atestă tot mai pregnant Manuscrisele germane ale lui Eminescu. În special caietul 2287, dar și manuscrisele 2281, 2291, 2285, 2286, confirmă opinia că **doctrina identității** a lui Schelling este locul privilegiat pe care îl frecventează ontologia lui Eminescu, urcând spre certul izvor aristotelic” (*Idem*, p. 30). În această situație, cu îndreptățire, Tudor Ghideanu adaugă: „Pentru că atunci când scrutăm filosofia lui Eminescu, nu putem rămâne la icoanele cosmogonice din marile sale poeme, ci suntem constrânși a-i revela monismul metafizic, fundat în straturile unei ontologii care unifică toate proiecțiile operii către Ființă” (*Idem*, p. 30).

Demonstrația profesorului Ghideanu, bazată pe numeroasele însemnări din manuscrisele eminesciene, urmărește luminarea traseului, pe care poetul-cugetător l-a parcurs pentru a se desprinde de raționalismul hegelian și a se apropia de ideile, mai calde, călăuzitoare ale lui Schelling. „Ceea ce este și mai important, definitiv simptomatic, pentru rezonanța

complexă a teoreticului filosofic – în cugetarea eminesciană, este faptul că atât de solicitatul Schopenhauer, cunoscut pentru eclectismul viziunii sale, de factură mai mult budhică – este apreciat, fără drept de apel, ca făcând parte din spațiul de epigonat al concepției lui Schelling” (*Idem*, p. 31). Trimiterea este făcută la manuscrisul 2287, acolo unde Eminescu adaugă: „O poziție intermediară între Fichte și Schelling ocupă cel ce i-a apreciat cu înfocare pe acești doi filosofi – Arth. Schop. Sistemul acestuia nu este altceva decât unirea contradictorie a unui idealism extrem cu un panteism realist la fel de extrem. Pornind de la Kant el explică întreaga noastră reprezentare, fericire, drept îmbinare a senzațiilor după legea cauzei. Tot ce ea reprezintă este pură viziune, Lumea nu este altceva decât reprezentare. În-sinele acestei reprezentări este tocmai voința. (Lucrul în sine al lui Kant). Ea (voința) este Totul; esența tuturor lucrurilor, desigur nu ca voință conștientă sau divină, căci zeitatea nici nu există, ci drept acea forță de toate creatoare în care (lipsă verbul) de fapt Identitatea absolută a lui Schelling” (*Idem*, p. 31).

În fapt, prin ce se distinge filosofia lui Schelling? La această întrebare, Tudor Ghideanu răspunde: „Filosofie a identității, a inconștientului și a indiferenței contrariilor, aflată în perpetuă dispută cu panlogismul hegelian. Viziunea lui Schelling este, în primul rând, o filosofie a Potenței care identifică posibilitatea ontic-ontologică și Logosul, Natura-naturans. O astfel de filosofie, oricât ar fi de expusă riscurilor iraționalului, rămâne ea însăși cucerită de ideea raționalității logice a naturii, a lumii” (*Idem*, p. 31-32).

Nu trebuie să înțelegem că Eminescu s-a apropiat de această filosofie fără discernământ. „Cu geniul său infailibil, Eminescu sesiza inconsecvențele poziției lui Schelling, fără a respinge teza de căpătâi a unui monism care îl cucerise, mai ales prin perspectiva de libertate creatoare pe care o deschidea” (*Idem*, p. 32). Așadar, pe Eminescu îl interesa – în opinia lui Tudor Ghideanu – monismul filosofic, perspectiva identității dintre ființă și gândire, dintre real și ideal.

Tudor Ghideanu despre filosofia lui Eminescu (III)

3. Archaeus, Identitatea și Libertatea

Cu îndreptățire, profesorul Ghideanu pleacă de la convingerea că problematica archaeusului se situează în centrul ontologiei eminesciene. „Locul de autentică răscruce în cunoașterea ontologiei lui Eminescu este, indiscutabil, tema archaeusului” (*Idem*, p. 36). Cu aceeași îndreptățire, exegetul ieșean mai observă că, în legătură cu viziunea eminesciană asupra archaeusului, există două interpretări importante, respectiv cea a lui George Călinescu și cea a lui Constantin Noica, provocate de textele din manuscrisele 2269 și 2268.

George Călinescu, deși amintește și textul din manuscrisul 2268, își oprește analiza mai mult pe textul din manuscrisul 2269. În preambulul analizei la fragmentul *Archaeus* amintește că Eminescu a simțit nevoia să facă un pas în plus față de înțelegerea populară a metempsihozei. „Rămânând și mai departe la gândul de a explica literar migrația sufletului, identitatea în pluralitate în temeiul aceluia idealism panteistic ce este caracteristic romantismului, el umblă să aducă o documentație filosofică mai severă, să facă o nuvelă propriu-zis metafizică. Fragmentul *Archaeus* este o astfel de încercare, datând după stil și ortografie din epoca ieșeană” (George Călinescu, *Opera lui Mihai Eminescu*, vol. 1, Editura Minerva, București, 1976, p. 227).

Pasajul reținut de critic din textul lui Eminescu este următorul: „– Șșut! Taci, nepoate... Toate celea la vremea lor. Am să-ți spun eu îndată cine-i Archaeus, numai mai întâi bea și tu paharul de vin și ascultă următoarele cuvinte ale moșului. Cugetări imposibile nu există, căci, îndată ce o cugetare există, nu mai e imposibilă, «și dac-ar fi imposibilă» n-ar exista. Ce este imposibil? Am să-ți pun îndată o mulțime de probleme. Condițiile a orice posibilitate sunt în capul nostru. Aicea sunt legile ciudate cărora natura trebuie să li se

supuie. Aicea-i timpul cu regulele lui matematice, aicea spațiul cu legile geometrice, aicea cauzalitatea cu necesitatea ei absolută, și dacă le ștergi acestea... și un somn adânc le șterge pentru câteva oare... ce simțământ ni rămâne pentru acest interval al ștergerii? Nimic”.

Într-un fel de comentariu la acest text, G. Călinescu adaugă: „Pare a se vorbi, precum se vede, de apriorismul lui Kant, formulat în modul lui Schopenhauer cu lumea ca reprezentare, ceea ce reiese și din teoria visului, pe care o face mai departe. Trebuie să relevăm că la Eminescu cauza lumii este spiritul universal prin coparticiparea tuturor celorlalte spirite, eterne și ele. Posibilitatea pe care o găsim în mintea noastră este însăși posibilitatea de forme a Totului. Aceste forme, finite totuși, vor trebui să iasă odată din urnă, și în chipul acesta visul nostru va fi cândva realitate” (*Idem*, p. 228). După cum ne-a obișnuit deja, G. Călinescu rămâne la opinia că Eminescu era adeptul apriorismului kantian, formulat în spirit schopenhauerian.

Mai apoi, dând curs gândului propriu, Constantin Noica, cu tot respectul față de analiza lui George Călinescu, poposește asupra unui pasaj din fragmentul cuprins în manuscrisul 2268. Iată pasajul: „Dar înainte de a-mi vorbi de regele Tlă, aș dori să-mi spui ce înțelegi sub *Archaeus*, al cărui nume l-ai rostit de atâtea ori în această sară?”

Dragul meu... Ți-am vorbit de manuscriptul din sertar. Îmi vei concede cum că toată comedia n-ar fi avut loc [...] dacă nu era acel neînsemnat manuscris vechiu de o sută de ani în fundul sertarului. Câtă bogăție [...] în câteva foi terfelite, în care zăcea învăluit *Archaeus*.

Ei bine – privește viața ca o comedie – cine-o aranjează? privește omul ca o mașină – cine-o ține? privește natura ca un decor – cine-o zugrăvește? Și-apoi nu uita că hârtia chiar era de nevoie numai ca să fixeze pe *Archaeus*. Dacă iei manuscriptul, oare el nu există? Ba da. Ce

era el? Un nimic, o posibilitate... Dar închipuiește-ți acum că-n mijlocul reprezentației un perete cade, un actor își rupe capul, unul își uită rolul... iată un archaeus jignit și simți tu că-i jignit. De ce simți? Pentru că acel nimic e și-n tine, pentru că insultat pe scenă e insultat în tine. Și cu toate acestea el putea să rămâie mii de ani în sertar și corpul lui de hârtie să putrezească, tu însuși puteai să nu te naști, să fii din numărul celor ce n-au fost niciodată... ei bine totuși existența era posibilă pentru că este. Ar fi existat ca o idee, ca o comedie mimată, al cărui manuscris s-a pierdut și despre care nimeni nimic nu știe, deși a existat, ba există în creerul naturii. Prin urmare tu ai fost, ești, vei fi totdeauna”.

Din comentariul pe care Constantin Noica îl face la acest fragment voi reține numai două aspecte. Primul: „Ce e cuceritor în fragmentul acesta este sentimentul concretului, care triumfă la Eminescu în cele mai filosofice viziuni. Nu mai importă aici precedentul unui Paracelsus, Van Helmont sau eventual Iacob Boehme, oricât de interesant ar fi pentru istoricul literar să vadă de unde a luat Eminescu mitul. Ca și în *Sărmanul Dionis*, unde până la urmă nu mai erau în joc, nici Kant, nici Schopenhauer, și nici viziunea indică, el face aici ce vrea din *Archaeus*. Nici unul dintre cei invocați nu putea avea, de bună seamă, libertatea de-a da atâtea culoare arhetipului și nu era dispus să-l valorifice la un nivel atât de *omenesc*. Simți că *Archaeus* a devenit mitul lui Eminescu, dreptatea ori strâmbătatea lui, dar filosofic sau literar, adevărul propriu”. Al doilea: „*Cel puțin* ideea «jignirii» unui arheu este eminesciană, iar ea poate da o sugestie deosebită, pe plan de gândire” (C. Noica, *Introducere la miracolul eminescian*, Editura Humanitas, București, 2003, p. 223-224).

Urmează să aflăm atitudinea profesorului Ghideanu în fața opiniilor lui G. Călinescu și C. Noica.

Ștefan MUNTEANU

Ion Luca - 125

N. 7 decembrie 1894, în Roman - m. 30 ianuarie 1972, la București. **Dramaturg, diacon, profesor, avocat.** Fiul croitorului Emanoil Luca și al Emiliei. Copilărește în orașul natal, unde urmează Școala froebeliană (1899-1901) și primele două clase ale Școlii primare (1901-1903), după care se mută la Bacău, împreună cu părinții, tatăl său fiind încadrat maistru croitor la Regimentul 27 Infanterie. Își continuă studiile la Școala Nr. 2 de Băieți (1903-1906) și la Liceul „Ferdinand I” din Bacău (1906-1908), dar după primele două clase secundare se înscrie, la dorința părinților, la Seminarul „Veniamin Costache” din Iași (1908-1915). La îndemnul lui Constantin Stere își echivalează diploma de seminar cu cea a liceului modern și clasic și se înscrie la Facultatea de Drept din Iași și la Facultatea de Teologie din București, ale căror cursuri le urmează în perioada 1915-1919. În 1916 e mobilizat ca soldat, apoi ca sergent, în corpul de sanitari și, ajuns la Odessa și Nicolaev, asistă la evenimentele revoluției sovietice. Revenit de pe front, își continuă, în paralel, studiile începute, în 1919 luându-și nu numai licența în drept, ci și doctoratul în teologie. În același an se căsătorește și este hirotonit diacon la Biserica „Sfântul Nicolae” din Bacău, dar intră în conflict cu autoritățile ecleziale și în 1922 demisionează din calitatea de preot. Suplinește limba latină la Liceul „Ferdinand I” (1919-1922), din 1921 fiind profesor și director (1921-1922) la Școala Normală de Învățători din Bacău, unde în 1922 se transferă definitiv la catedra de religie și cunoștințe juridice. Aici va rămâne titular până în 1948, însă din 1940 e mai tot timpul în concediu de creație. În 1922, Editura Cartea Românească îi publică teza de doctorat **Raționalismul în Drept** și eseul **Bolșevism și Creștinism**. Un an mai târziu, la 28 mai, conferențiază la Sala Eparhială din Chișinău despre legenda Mănăstirii Argeșului, conferința **Jertfa care crează...** fiind publicată, tot în 1923, la aceeași editură bucureșteană. La 9 septembrie recidivează, de data aceasta având ca auditoriu enoriașii Ca-



tedralei „Sfântul Nicolae” din Bacău, conferința **Viața integrală** văzând lumina tiparului în 1924, tot la Cartea Românească. Deși divorțul de Biserică se produsese, mai participă din când în când la acțiunile inițiate de aceasta, în 1925 conferențind la deschiderea șezătorilor culturale ale Societății de propagandă „Sfinții Împărați”, conferința **Stupefiantele în viață** și eseul **Individualismul religios** apărând, în scurt timp, la Tipografia Școlilor Militare de Administrație din Bacău. În 1926 îi este editată, sub egida aceleiași tipografii, **Morala raționalistă**, cea de a doua lucrare de doctorat, iar în 1927 Cartea Românească dă la iveală ultima sa lucrare filosofico-religioasă, **Meliorismul pragmatic**. Cum tendințele de a se înscrie în Baroul avocaților din Bacău nu s-au soldat, pentru el, decât cu titlul de avocat stagiar, în aceeași perioadă are o tentativă de a intra în politică, devenind membru al Partidului Poporului (Averescu) și fiind ales deputat în Parlamentul din 1926-1927. Mariajul nu durează prea mult, deoarece demisionează din partid, dedicându-se aproape în exclusivitate literaturii dramatice. În 1927 călătorește în Austria, Germania, Elveția și Italia, descurcându-se foarte bine în limba gazdelor, căci stăpâna, încă din liceu, pe lângă latină, greacă și ebraică, germana, franceza, engleza și italiana. La șirul călătoriilor se vor adăuga, în timp, cele din Rusia, Ungaria și Iugoslavia. Nu a neglijat învățământul, între 1927 și 1932 predând disciplinele filosofice

și la Liceul de Fete „Vasile Alecsandri”. După un deceniu de la scrierea primelor scene, aduse la rampă prin 1923-1924 de elevii Școlii Normale, în 1933 debutează editorial ca dramaturg, publicând la Cartea Românească poemul dramatic **Icarii de pe Argeș**, urmată în același an de a doua piesă, **Negru și alb**. Un an mai târziu, Teatrul Național din București îi pune în scenă **Iuda**, acest debut fiind răsplătit cu marele premiu al stagiunii, în valoare de 100.000 lei, pe care a trebuit să-i împartă însă cu G. Ciprian, apărut pe afiș drept colaborator. Bucuria celui an a fost dublată de apariția primei ediții a piesei **Rachierita**, la care autorul a trudit îndelung, întrucât, după cum singur o definește, era scrisă în „vers șecspirian, cu perechi de rime grele și nerepetate în timpul lucrării, condiție unică în literatură”. Între 1936 și 1938, de sub teascurile Tiparniței Primăriei din Bacău ies mai multe lucrări, începând cu poemul dramatic **Amon-Ra** și continuând cu piesele de teatru **Icarii de pe Argeș**, **Alb și Negru**, **Rachierita**, **Femeia Cezarului**, **Năframa iubitei**, **Femeia**, **fiica bărbatului**, **Morișca** ș.a., toate publicate pe speze proprii. O mică revoluție în ceea ce privește promovarea propriei opere avea să se petreacă în anii 1938-1939, când îi apar, la Bacău, nu mai puțin de cinci versiuni ale piesei **Evdochia (Femeia Cezarului)**, tradusă de Alice V. Wise (în engleză), Enzo Loreti (italiană), Alfred Klug (germană), Fred Herrman (franceză, care a transpus pentru același volum și **Femeia**, **fiica bărbatului**) și Anton Mischide (greacă). **Femeia Cezarului**, de altfel, avea să obțină un răsunător succes și pe scena Teatrului Național București, care a montat-o, în regia lui Ion Șahighian, la premiera din 29 ianuarie 1940 jucând, între alții, Sorana Țopa, Agespina Macri, G. Demetru, Toma Dumitriu, N. Brancomir. În urma acestei reușite, dramaturgul a primit pentru a doua oară Marele Premiu al stagiunii, fiind răsfățat și de cronicarii timpului. În plin război, se încumetă să publice la Bacău, în 1942, piesa **Javra pământului**, care era inspirată din viața rusă, și

Ion Luca - 125

să continue să scrie, refugiat fiind la Craiova, în 1944, la piesa *Neli-niștea Doamnei*, începută acasă și oferită spre lectură comitetului specializat al Teatrului Național, în vederea prezentării. Între 1945 și 1948 locuiește în Capitală, colaborând cu Teatrul Național, Teatrul Nostru și Teatrul Armatei, care-i pun în scenă în această perioadă piesele *Femeia Cezarului*, *Delta blestemată*, *Năframa iubitei* și *Ciocanul fermecat*. Pentru o lungă perioadă de timp, acestea aveau să fie ultimele spectacole jucate din dramaturgia sa, căci după ce piesa *Salba Reginei (Iuda)*, publicată de Fundația Regală pentru Literatură, în 1947, a fost aspru criticată de Nina Cassian, autorul a fost încet-încet îndepărtat de lumea teatrală, între anii 1948 și 1952 figurând ca profesor de limba română la Școala Nr. 6 din cartierul băcăuan CFR, dar aflându-se de fapt în concediu de creație. Din 1952 se stabilește definitiv la Vatra Dornei, unde solicită și obține, în 1954, o catedră de limba rusă la o școală elementară, predând la clasa a IV-a. Doctorul în drept e refuzat de Baroul avocaților din Suceava, în vreme ce noile autorități domnitoare nu iau în seamă dorința lui de a înființa un teatru popular în tihnita stațiune. Primește, în schimb, un ajutor de 500 lei de la Fondul Literar, la care se vor adăuga, din 1956, cei 800 lei drept pensie. Deși, în 1953, prin montarea, la Teatrul din Reșița, a piesei *Morișca* părea că reintră în lumea teatrală, i-au trebuit alți 7 ani până ce, în urma unor umiltoare tratative și tergiversări, Teatrul „M. Eminescu” din Botoșani să-i monteze aceeași lucrare. După alte memorii trimise direct Comitetului Central al P.R.M., prin care solicita o pensie de scriitor și punerea în repertoriul teatrelor naționale a pieselor sale, între 1959 și 1961 i se aprobă, în sfârșit, înscrierea în repertoriul Teatrului Nottara a piesei *Cuza Vodă*, iar la Radio a jucatei, de acum, *Morișca*. Tot ca urmare a unor memorii înaintate, în 1963 i se tipărește un prim volum de *Teatru*, prefățat de criticul Valeriu Râpeanu, în care sunt incluse *Rachierța*,

Amon-Ra, *Morișca*, *Apele-n jug* și *Pelina*. Odată gheața spartă, în stagiunea 1967-1968 i se joacă la Teatrul „V. I. Popa” din Bârlad piesa *Alb și negru*, iar la Teatrul de Stat din Arad e montată drama istorică *Rachierța*, aceasta fiind pusă în scenă de regizorul Dan Alecsandrescu și jucată de actorii arădeni în turneul de la București din 3-5 mai 1968. În același an Teatrul de Stat din Bacău oferă publicului *Cele patru Marii*, piesă montată de N. Moldovan, iar Editura pentru Literatură îi publică al doilea volum de *Teatru*, în care sunt incluse piesele *Icarii de pe Argeș*, *Alb și Negru*, *Chiajna*, *Cele patru Marii*, *Cuza Vodă* și *Leana vrăjitoarea*. Un an mai târziu este inclus în manualul experimental de limba română pentru clasa a XII-a de liceu, dar autorii nu-i acordă decât 18 rânduri și se referă sumar doar la cinci din piesele sale. În stagiunea 1970-1971, *Morișca* se joacă la Reșița, Botoșani și Arad, fiind montată și la Teatrul „Barbu Delavrancea”, în vreme ce *Chiajna* e pusă în scenă la Teatrul Național „V. Alecsandri” din Iași. La începutul anului 1972, prolificul dramaturg se afla în Capitală, pentru a asista la premiera piesei *Școala din Humulești*, dar nu mai apucă să vadă realizarea Teatrului „Ion Creangă”, întrucât se stinge la 30 ianuarie, fiind adus cu sprijinul Uniunii Scriitorilor și înmormântat la Vatra Dornei. Un an mai târziu, fiicele scriitorului au donat primăriei stațiunii mobilierul, biblioteca, manuscrisele și alte obiecte per-

sonale ale scriitorului, dorința expresă fiind ca în imobilul în care a locuit acesta să se amenajeze o casă memorială. Acest imperativ nu a fost încă atins, deși între timp a fost sărbătorit Centenarul nașterii dramaturgului, derulat concomitent în județele Bacău, Neamț și Suceava. Tot la Bacău, Teatrul Bacovia i-a pus în scenă, de-a lungul anilor, piesele *Pelina* (1976-1977), *Morișca* (1992-1993), *Javra pământului* (1994-1995) și *Femeia Cezarului* (1997-1998), jucate nu numai în stagiunile în care au avut loc premierele, iar profesorul Marin Cosmescu i-a antologat conferințele, publicându-le sub titlul *Jertfa care crează* (Editura Deșteptarea, 1994) și i-a dedicat o primă lucrare monografică: *Ion Luca - O jertfă creatoare. Cazul Ion Luca în dramaturgia românească* (Editura „Grigore Tabacaru”, 2000). La rândul său, criticul și istoricul literar Nicolae Cărlan și-a dedicat ultimele decenii studierii fondului documentar al dramaturgului, consacrandu-i pliantul *Centenar Ion Luca* (1994), monografia *Ion Luca sau viața ca o dramă* (Bacău, Editura Corgal Press, 2004) și reușind să valorifice piesele religioase, adunate în volumul *Salba reginei* (idem, 2005), precum și câteva manuscrise teatrale inedite, reunite mai întâi în cartea *Când țipă animalul* (București, Editura Floare albastră, 2007) și apoi în impunătoarea antologie de *Teatru esențial* (Suceava, Editura Lidana, 2017, 1392 pagini).

Constantin Prangati - 85

N. 11 noiembrie 1934, în satul Oprișești, comuna Burdusaci (azi, Răchitoasa), județul Bacău. **Profesor, critic și istoric literar, publicist**. Fiul lui Vasile Prangati și al Clemansei (n. Lazăr), agricultori. Și-a început studiile primare în satul natal (1940-1945), continuându-le apoi la Liceul „Vasile Alecsandri” din Galați (1945-1947), Liceul „Gh. Roșca-Codreanu” Bârlad (1947-1949) și Școala Pedagogică din Bârlad (1949-1953). După absolvire devine învățător, predând la școlile din Răchitoasa, Frumușelu, Crăiești și Burdusaci, de pe raza fostului raion Zeletin, regiunea Bacău (1955-

1959). Domic de perfecționare, reușește la Facultatea de Istorie-Filosofie a Universității „Al.I. Cuza” din Iași, obținând licența în 1965. Se reîntoarce în învățământ, activând ca profesor de istorie, filosofie și economie politică la Liceul Adjud (1965-1968) și Liceul „Calistrat Hogaș” din Piatra Neamț (1968-1997), de unde se pensionează. Și-a desăvârșit pregătirea științifică în cadrul Academiei de Științe Sociale și Politice București, urmând cursul postuniversitar și de doctoranzi (1969-1973), fără a-și susține însă teza de doctor în științe istorice. Tot în

Constantin Prangati - 85

această perioadă a fost, ca profesor evidențiat, șef de catedră și responsabil al Cercului pedagogic, precum și inspector obștesc pentru disciplinele socio-umane. Fire iscoditoare, s-a interesat de istoria locală și națională, de istoria literară și a învățământului, de filosofie, sociologie, pedagogie și de cultură în ansamblul său, fiind atras îndeosebi de personalități ca Șt. Moțaș-Zeletin, Tudor Pamfile, Dimitrie Gusti, V. G. Morțun, G. T. Kirileanu, S. T. Kirileanu, Socrate D. Lalu, Gh. Cartianu, C. I. Istrati ș.a. A început să-și valorifice laborioasa muncă de cercetare în 1955, când a debutat la **Steagul roșu** din Bârlad, publicând apoi peste 2000 de articole și studii în **Ateneu**, **Academica**, **Literatorul**, **Ramuri**, **Tribuna**, **Revista de pedagogie**, **Magazin istoric**, **Revista de filozofie**, **Viitorul social**, **Antiteze**, **Memoria Antiquitatis**, **Cronica**, **Convorbiri literare**, **Agora**, **Preocupări didactice**, **Ceahlăul**, **La Tazlău**, **Telegraful** ș.a. Este, totodată, după 1990, redactor la revistele **Asachi**, **Astra Tecuciană** și **Țara Hangului**, în paginile cărora se ocupă de valorificarea moștenirii culturale din zonă. De cele mai multe ecouri s-au bucurat „Jurnalul” lui G. T. Kirileanu, publicat și comentat, în serial, în revista **Ateneu**, și articolele despre Șt. Zeletin, căruia i-a analizat gândirea sociologică, publicistica și contribuția la dezvoltarea învățământului românesc. Impact au avut, de asemenea, **Monografia Liceului „Calistrat Hogaș”** (Piatra Neamț, 1986), volumul **Liceul Teoretic „Calistrat Hogaș”. Tradiție și modernitate** (Piatra Neamț, 1996) și, mai ales, rodul muncii sale de o viață, **Dicționarul oamenilor de seamă din județul Neamț** (Piatra Neamț, Editura Crigarux, 1999), care însumează fișele a peste 600 de personalități nemțene, de la Grigore Ureche și până în zilele noastre. În calitatea sa de cercetător avizat a fost invitat la numeroase reuniuni culturale locale și naționale, iar în 1995 a participat la Conferința Internațională „Dialog cultural în societățile multiculturale” de la Stockholm, organizată de Consiliul Europei. Din 1995 este membru asociat al Acade-

miei Oamenilor de Știință din România, pentru rodnică sa activitate fiind răsplătit cu Ordinul Muncii, clasa a III-a. Intră în noul mileniu cu o nouă carte - **Din istoria învățământului matematic în județul Neamț** (Piatra Neamț, Editura Alfa, 2000) -, urmată de utilul dicționar **Oameni politici și de stat din Județul Neamț (1864-2003)** - apărut în 2004 (Bacău, Editura Babel) și de monografia **Nicu N. Albu și gândirea economică a epocii**

(1853-1908), ce a văzut lumina tiparului la Editura Cetatea Doamnei (Piatra Neamț, 2006). A îngrijit, de asemenea, ediția **Însemnări zilnice (1906-1960)** de G. T. Kirileanu, prefațată de Iordan Datcu (București, Editura Albatros, 2004), scriind studiul introductiv, notele și indicii bibliografici, dar bogata sa arhivă mai ascunde însă și alte comori, pe care cercetătorii și cititorii săi fideli le așteaptă cu nerăbdare.

Ioan Neacșu - 80

N. 10 noiembrie 1939, în târ-gul Băcești, județul Roman (azi, Vaslui). **Critic literar, estetician, eseist, publicist, profesor**. Fiul lui Theodor Neacșu, comerciant, și al Eugeniei (n. Holban), casnică, a urmat cursurile Școlii Elementare Băcești (1946-1953) și ale Liceului Național din Iași (1953-1956, la acea dată, „Mihail Sadoveanu”), apoi pe cele ale Facultății de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași (1959-1964). Până să ajungă student a lucrat ca profesor suplinitor la școlile nemțene din Valea Ursului (1957-1958) și Poenari (1958-1959). Excluz din U.T.C. încă din 1957, în 1962 a fost pe punctul de a fi exmatriculat și din facultate, întrucât același vigilant activist care-i instrumentase dosarul a descoperit că și-a falsificat datele la admitere, omițând anumite elemente legate de familie. După absolvire vine la Bacău, unde este un timp ziarist la Stația de Radioamplificare (1964-1967), dar, nefiind membru de partid, a fost trecut ca profesor în învățământ, mai întâi la Școala Generală Nr. 8 (1967-1969), apoi la Liceul Teoretic „Lucrețiu Pătrășcanu” (1969-1976, azi, Colegiul Național „Gheorghe Vranceanu”). Din 1976, când a ocupat postul prin concurs, și până la pensionare, a fost titular în cadrul catedrei de limba și literatura română, având gradul didactic I, la actualul Colegiu „Mihai Eminescu” (fost, Liceu Sanitar). A debutat în critica literară în 1962, la revista **Iașul literar**, publicând apoi eseuri, recenzii, studii și articole în **Ateneu**, **România literară**, **Cronica**, **Luca-fărul**, **Revista de filologie**, **Convorbiri didactice** ș.a. I-au apărut, de

asemenea, zeci de articole de metodică și didactică în **Limba și literatura română**, **Radio telescolă**, **Tribuna școlii**, **Ateneu**, **Tribuna învățământului** și în diferite culegeri metodice, a elaborat o metodă de evaluare globală a elevilor, a creat unul dintre primele cabinete de literatură și alte mijloace de învățământ, o programă pentru orele de dirigiență și a ținut sute de conferințe, fiind unul dintre fondatorii și conducătorii de curs (cel de „Estetică industrială” a fost prezentat și la Liceul „L. Pătrășcanu”) ai Universității Populare din Bacău, alături de regretatul Iulian Antonescu. A participat, totodată, la congresele internaționale de estetică de la București (1972, *Arta ca materialitate*), Darmstadt (R.F.G., 1976, *Spre o civilizație estetică*), Dubrovnik (R. S. F. Iugoslavia, 1980, *Creație și creativitate. Educația creativității prin lecțiile de literatură*), Montreal (Canada, 1984, *Esteticul ca factor de progres*) și Nottingham (Anglia, 1988, *Pentru o estetică a limbajului*), comunicările sale fiind publicate în lucrările acestora chiar dacă la cele din străinătate nu a avut permisiunea să meargă direct. După mai multe apariții în volume colective, fie direct cu studii, fie cu referințe critice (la cărți de Radu Câmeci, George Genoiu, George Bacovia), a debutat editorial la Editura Cartea Românească (1983), volumul **Introducere în poezie** fiind bine primit de critică și recomandat în bibliografia pentru perfecționarea cadrelor didactice. După evenimentele din decembrie 1989 s-a numărat printre membrii fondatori ai Sindicatul Liber din

Ioan Neacșu - 80

Învățămant, fiind ales vicepreședinte (1989-1991, funcție din care demisionează) și contribuind la organizarea acestuia, precum și ai Asociației Ziariștilor Români, întemeind, în 1990, și conducând în calitate de redactor-șef prima revistă nedepartamentală din învățământ, **Catedra**. În același an a inițiat primul Simpozion Național de Estetică din România, care se ține anual în Bacău, cu participarea unor specialiști și oameni de cultură din întreaga țară. Spre deosebire de alți intelectuali s-a implicat și politic, fiind președinte fondator al Filialei Bacău a Alianței Civice (1990) și al Filialei Bacău a F. D. A. R. (1990-1991), membru fondator al Partidului Alianței Civice (1991-1992, din care demisionează), membru fondator și purtător de cuvânt al Filialei Bacău a C. D. R. (1991-1997), purtător de cuvânt al Organizației Județene Bacău a P.N.Ț.C.D. (1995-1997, renunță tot prin demisie). Revenit la uneltele sale, a reluat activitatea publicistică, înființând revista și Editura **Orizonturi noi** (1994), în care publică ediția a II-a, revăzută și adăugită, a volumului de debut, de data aceasta cu un titlu ușor modificat: **Introducere în poezie – o estetică în nuce** (2002). Tot în 1994 devine președinte fondator al Societății Culturale a Elevilor și Profesorilor din Liceul „Mihai Eminescu”, iar în 2003 inițiază și Colocviile revistei **Orizonturi noi**, la care participă mai multe personalități ale vieții culturale și științifice. Asta după ce, cu un an înainte, inițiaseră primul Forum al ONG-urilor școlare de la Valea Budului. Publică intens, mai ales articole de analiză politică, dar și de estetică sau critică literară, în **România liberă**, **Deșteptarea**, **Monitorul**, **Catedra**, **Revista de filozofie**, **Ateneu**, **Cadran cultural**, **Vitraliu**, **Analele Universității „George Bacovia”** ș.a. Timp de câteva luni publică săptămânal editoriale în **Monitorul de Bacău**, reunindu-le apoi în sumarul celei de a doua cărți: **Editoriale** (Editura „Ori-

zonturi noi”, 2004). La rândul lor, articolele apărute inițial în **Ziarul de Bacău** au fost incluse în sumarele a trei volume distincte, purtând chiar titlul rubricii, **Jurnalul unui outsider** (2005, 2006, 2007), **Școala românească** (2008), nepublicate însă pe hârtie, dar accesibile pe blogul personal, **Lumea văzută din fotoliu**. Tot sub formă de e-book cititorii săi pot citi eseurile critice **Bacovia - contemporanul nostru** (2011), ediția a III-a a cărții sale de

estetică, de data aceasta sub girul Editurii Vicovia, care îi va tipări apoi, rând pe rând, ediția anastatică a revistei **Orizonturi noi** (2015), **Oglinda retrovizoare** (2016) și **Primul an de „libertate”** (2018). Un alt volum, **Știința literaturii**, își așteaptă editorii, cei interesați de creația sa mai putând consulta și culegerea de studii și articole **Probleme privind lecția de limba română. Consultații metodologice** (Bacău, 1982), la care este coautor.

Daniel Nicolescu - 80

N. 5 noiembrie 1939, în Ploiești, județul Prahova. **Electrician, profesor, îndrumător cultural, asistent universitar, critic literar, poet, publicist**. Este fiul Elenei (n. Stănică), gospodină, și al cizmarului Ioan Nicolescu, liber profesionist. A copilărit alături de copiii de pe strada Cimitirul Vișoara și, în condițiile grele ale războiului, în satul mamei, Nucet, din comuna Gornet-Cuib, arondată fostului raion Teleajen, unde a urmat și cursurile Școlii Primare (1947-1951), cu învățătorul Nicu Vălsănoiu. Deși în 1950 acesta a fost înlăturat și înlocuit cu un socotitor cu șapte clase, a reușit să obțină o bursă pentru Școala Elementară din Vălenii de Munte (1951-1954), locuind în internatul aflat în vecinătatea Casei Memoriale „Nicolae Iorga”. În 1955, în urma unui foarte riguros examen medical și a altuia la fel de exigent de cunoștințe la obiectele limba română, matematică și limba rusă, a fost admis la Liceul Militar „Dimitrie Cantemir” din Predeal. N-a urmat decât un trimestru, întrucât după primul control medical, sub pretextul unei otite la urechea stângă, a fost alungat din școală. În realitate, în urma cercetărilor întreprinse de autoritățile comuniste, acestea au descoperit că părinții săi făceau parte dintr-o confesiune neoprotestantă și nu se cădea ca un viitor ofițer să aibă o relație cu Dumnezeu. Fără a avea acordul și susținerea părinților, starea materială pauperă nepermițându-le aceasta, a plecat la Ploiești și s-a înscris, pentru continuarea clasei a VIII-a, la Școala Medie Mixtă Nr. 3. A reușit să termine, cu unele întreruperi, liceul cu Diplomă de

maturitate, în lunile iulie și august 1958 fiind recrutat de Organizația Județeană a U. T. M. și, împreună cu alți tineri prahoveni, trimis ca brigadier voluntar pe Șantierul Tineretului, Magistrala de Est, din sectorul 10 Turia, județul Covasna. După această primă experiență a urmat alta, la Uzina Electrică din Brașov, unde a lucrat ca ajutor de electrician, iar din ianuarie 1959 a revenit pe șantier, de data aceasta contribuind voluntar la construirea Combinatului de Cauciuc Sintetic din Onești. În 1961, după terminarea stagiului, s-a calificat ca electrician și a lucrat într-o secție a I. S. C. M., dar un an mai târziu a părăsit Oneștiul, încadrându-se ca profesor suplinitor de limba română la școlile generale din Verșești (comuna Sănduleni), Enăchești (comuna Berești-Tazlău), Strugari, Pietricica și Cetățuia (comuna Strugari), la ultimele două fiind și director. În 1966 a fost promovat ca îndrumător cultural-artistic la Casa de Cultură din Moinești și, în paralel, a urmat, absolvind cu Diplomă de Licență, cursurile Facultății de Limba și Literatura Română din cadrul Universității București. În noua ipostază a avut, între altele, o contribuție importantă în organizarea primului Festival Național de Teatru Folcloric (9 decembrie 1966), a Consfățuirii caselor de cultură din județul Bacău și în comemorarea, cu acest prilej, a 5 ani de la moartea lui Tristan Tzara (5-6 decembrie 1968), manifestare la care invitați speciali au fost scriitorii Șașa Pană, Ștefan Roll și pictorul M. H. Maxy. În cadrul acesteia a dezvoltat

Daniel Nicolescu - 80

adevărată identitate a întemeietorului dadaismului, datele actului de naștere inserându-le apoi în articolul *Cine e și unde s-a născut Tristan Tzara?*, cu care avea să debuteze în **România literară** (9 ianuarie 1969). Revenit la catedră, a activat ca profesor și director coordonator la Școala Generală Strugari (1974-1975), apoi ca asistent universitar în colectivul Institutului de Învățământ Superior din Bacău (1975-1983) și, în cele din urmă, ca profesor de limba română, director adjunct (1990-1993) și director general al Liceului Pedagogic din Bacău (1997-2001, actualul Colegiu Național Pedagogic „Ștefan cel Mare“), de unde s-a pensionat. În calitate de responsabil al Colectivului de școlarizare a studenților străini din cadrul institutului băcăuan a predat acestora limba română, scop în care a conceput și editat un *Mic dicționar de terminologie medicală pentru anul pregătitor* (Bacău, I. I. S., 1979), ce a cunoscut și o ediție nouă la Editura Alma Mater (Bacău, 2016), și, în colaborare, un *Manual de limba română – profil medical* (București, Editura Didactică și Pedagogică, 1983) și *Cursul practic intensiv de limba română pentru anul pregătitor* (vol. I-II). În sprijinul procesului de învățământ a susținut, de asemenea, comunicările științifice *Modalități de optimizare a predării limbii române în cadrul cursului intensiv pentru studenții străini, Utilizarea algoritmilor și a contextelor gramaticale în predarea limbii române ca limbă străină și Raportul dintre competența gramaticală și performanța lingvistică în predarea limbii române studenților străini*, care, alături de *Timp istoric/timp epic în proza română contemporană*, au fost incluse apoi în volumul *Studii și cercetări*, publicație a Institutului de Învățământ Superior (Bacău, 1981). Tot aici, dar pentru studenții de la Colegiul de Institutori, a conceput cursul *Literatura română și pentru copii* (vol. I-II), utilizat cu folos încă multă vreme. O activitate laborioasă a avut și la Liceul Pedagogic, unde, printre altele, a înlesnit apariția revistelor **Forum**, **A.B.C.** și **Logos**, precum și a seriei de întâlniri ale elevilor cu scriitorii participanți la Festivalul Bacovia și la Festivalul de Creație „Avangarda XXII“. Un larg

ecou a avut, de asemenea, prezentarea cu elevii, în premieră absolută, a piesei *Cheia falsă* de Ion Luca, în regia actorului Stelian Preda. Ca profesor metodist a efectuat inspecții în specialitate învățătorilor, educatoarelor și profesorilor în vederea susținerii definitivatului și a gradelor didactice II și I, a coordonat zeci de lucrări metodico-științifice și lucrările de absolvire în specialitatea literatură română și pentru copii ale studenților de la Colegiul de Institutori, a făcut parte din comisiile pentru organizarea și desfășurarea Colocviului de admitere la gradul I, pentru definitivarea învățătorilor și educatoarelor în învățământ. În anul universitar 1999-2000 a sprijinit Universitatea „Vasile Alecsandri“ din Bacău să înființeze Colegiul de Institutori și, ca lector universitar asociat și formator, a elaborat Programa de literatură română și pentru copii, a fost implicat în activitățile de perfecționare periodică a cadrelor didactice din învățământul preșcolar și primar din județele Bacău și Neamț, a îndrumat practica pedagogică a unor grupe de studenți de la Facultatea de Litere. În 1998 a făcut parte din echipa de profesori care a elaborat Proiectul de plan de învățământ și Programele pentru cursurile de conversie profesională, iar în cadrul întâlnirilor avute la MEN și la Arad, a contribuit la realizarea unor planuri-cadru pentru liceele pedagogice, aparținând filierei vocaționale. Totodată, a colaborat intens la o serie de publicații, începând cu **Steagul roșu**, **Monitorul de Bacău** (unde, în 2000, a fost și redactor), **Viața băcăuană**, **Deșteptarea**, **Tribuna învățământului**, **Preuniversitaria**, **Almanahul veteranilor**, **Forum**, **A. B. C.**, continuând cu **Radio Alfa**, **TV Bacău**, **1TVF Bacău** și, nu în ultimul rând, cu revistele literare **Ate-neu**, **Plumb**, **13 Plus**, **Viața românească**, **România literară**, **Oglinda literară**, **Viața de pretutindeni**, **Baaadul literar**, **Clepsydra**, **Spații culturale**, **Salonul literar** ș.a. O parte dintre textele inserate în paginile acestora le-a inclus apoi în sumarul volumelor *Dreptul la subiectivitate* (Bacău, Editura Rovimed Publishers, 2014), distins cu premiul al II-lea la Festivalul de Creație „Vrancea literară“, și *De gardă la Avangardă*

(Bacău, Editura Fundației Culturale Cancicov, 2014), răsplătit de Asociația Culturală „Familia Lecca“ cu o Diplomă de Onoare pentru cartea de istorie culturală a anului 2014, precum și în volumele colective *Oameni, Fapte, Întâmplări* (Bacău, Editura Babel, 2012), o veritabilă carte de identitate a comunei Strugari, și *De-a-juns! Tranzii, tranzi(h)oși și plagiate*, coordonat de Viorel Savin (idem, 2016). La acestea se adaugă volumul de versuri *Spovedanii nocturne* (Bacău, Editura Egal, 2018), în-cununat la rândul-i cu Premiul pentru poezie al Festivalului Național de Creație „Avangarda XXII“ (2019). Ca participant activ la toate itinerariile Avangardei XXII a fost răsplătit cu Diploma de Onoare (2012) și cu Diploma de Excelență pentru merite deosebite în susținerea activității Fundației Culturale „Georgeta și Mircea Cancicov“ (2015), un Premiu de Excelență primind și pentru calitatea cronicilor de cenaclu publicate în **Viața băcăuană** (2005). Deși nerăsplătită cu diplome, meritorie a fost și activitatea sa ca membru în Comisia Națională de Cercetare Științifică din cadrul Secției Studenți Străini, în Colegiul de Disciplină (1997-2001) și Consiliul Consultativ ale I. S. J. Bacău (1998-2000), în Consiliul Consultativ al Universității „George Bacovia“ (1999-2000) și Consiliul artistic al Teatrului Bacovia (1999-2000). S-a implicat, totodată, în viața politică, în 1990 numărându-se printre membrii Consiliului Județean Bacău al C. P. U. N. și, apoi, printre cei din primul Comitet Director al Alianței Civice, Filiala Bacău, și din conducerea Filialei Bacău a PL93, unde a fost ales vicepreședinte. În intervalul 1996-2000 a fost consilier municipal și președinte al Comisiei învățământ, sănătate, cultură, mediu, sport, turism, calitate în care, între altele, a inițiat și organizat activitățile de conferire a titlului de Cetățean de Onoare al Municipiului Bacău unor personalități ale locului (Ion Dogaru, Ion Ghelu Destelnică, Constantin Galeriu, Ilie Boca, Ovidiu Genaru) și a sprijinit demersurile universitarului Ioan Dănilă pentru recuperarea și salvarea Casei Alecsandri.

Veronica V. Călin - 70

N. 22 noiembrie 1949, în Târgu Neamț, județul Neamț. **Profesoară, plasticiană, poetă.** Fiica lui Vasile Bocăneț, ofițer, și al Veronei (n. Lupu), croitoreasă de lux. Și-a început studiile la Școala Medie Mixtă nr. 2 Piatra Neamț (1956-1960), continuându-le apoi la Școala de Fete nr. 1 din același oraș (1960-1967), seria sa fiind ultima cu 3 ani de liceu. Reușește apoi la Facultatea de Desen a Institutului Pedagogic Iași (1967-1970), la absolvire fiind repartizată ca profesoară de desen la Școala nr. 1 Faraoni și la Valea Mare, județul Bacău, beneficiind de o jumătate de normă și la Școala nr. 7 Bacău, instituție de învățământ la care va fi detașată începând de la 1 septembrie 1971 și unde va lucra 15 ani, predând desenul la clasele V-IX. În toată această perioadă și-a completat cealaltă jumătate de normă la cercul de metaloplastie al Casei Pionierilor din Bacău, unde s-a transferat definitiv în 1986, obținându-și definitivatul în învățământ și toate gradele didactice. Fascinată de frumusețea gesturilor care devin semne vizibile pe pânză, a participat încă din primul an de învățământ la expozițiile de grup organizate la Bacău, precum și în taberele de creație plastică de la Letea, Dărmănești, Valea Uzului, Moinești și Berzunți. În 1980 e prezentă cu două lucrări la Concursul republican de pictură și grafică „Voronețiana” de la Suceava, iar în 1983, cu prilejul susținerii examenului pentru obținerea gradului I, își deschide prima expoziție personală, cele 27 de lucrări expuse în foaierul Teatrului Bacovia fiind prezentate de Grigore V. Coban și Vasile Crăiță-Mândră și notate de profesorii ieșeni Adrian Podoleanu și Dan Hatmanu. În același an e prezentă pe simeze alături de alte plasticiene băcăuane în Expoziția omagială de 8 Martie, pentru ca în 1984 să verniseze a doua personală, la Galeriile Alfa din Bacău și să fie prezentă cu lucrări în expoziția de grup inagurată la Galeria Dalles din București. Remarcată e și participarea în expoziția colectivă „Scriitura în imaginea plastică” (Galeriile Arta, Bacău, 1985), în celelalte manifestări de grup, dar o nouă personală o va vernisa abia în 1990, la Târgu Neamț, însă cu design vestimentar. Primul deceniu postdecembrist avea să fie, de altfel, cel mai prolific sub semnul creației și din punct de vedere expozițional, artista figurând cu lucrări în edițiile **Salonelor Moldovei**



(1993-2019), la Anualele Filialei U.A.P. Bacău, precum și cu noi personale în țară și străinătate. În 1995 a vernisat, astfel, o amplă expoziție jubiliară la Galeriile „Arta”, dedicată celor 25 de ani de activitate artistică, apoi, an de an, expozițiile s-au succedat, cu preponderență la Galeriile Ad-hoc, dar și la galeriile „Geneza” din Moinești, „Transart-Velea”, „Nouă” și „Jon Frunzetti” ori cele ale Complexului Muzeal „Julian Antonescu”, Universității „George Bacovia” și Bibliotecii Județene „C. Sturdza” din Bacău. Fiind mereu „în căutarea sinelui”, cum își intitula personala din ianuarie 2009, artista și-a diversificat preocupările, având câteva reușite expoziții de tapiserie, vernisate la „Casa Matei” (Berca, județul Buzău, 2009), Galeriile de Artă ale Centrului Cultural „Lira” din Moinești (martie 2019) și Complexul Național „Curtea Domnească” din Târgoviște (iulie 2019). La acestea se adaugă expozițiile personale de la Galeria Regală de Artă din cadrul Bibliotecii „Mihai Eminescu” din Iași (septembrie 2016) și Galeria „Lascăr Vorel” din Piatra Neamț (august 2019), precum și expozițiile deschise peste hotare, plasticiana având două „Traiecte de suflet” la Marquilles (Franța, 1997) și Taranto (Italia, 2000). Cele 24 de personale sunt întregite de participarea la numeroase expoziții de grup vernisate atât la Bacău, cât și la Alba Iulia, București, Bârlad, Brăila, Buzău, Chișinău, Iași, Moinești, Piatra Neamț, Slobozia ori în cadrul Salonelor Moldovei, Bienalelor „Lascăr Vorel” și „Ion Andreescu”, Concursului Național de Artă Neomodernistă „N. N. Tonitza” și Triennalei Internaționale de Arte Textile, dar și prezența, prin ucenicii săi, la Concursul

internațional „Flores juventutis” din Belgia (1999), care i-a și adus o diplomă și o medalie pentru rezultate remarcabile în munca cu elevii participanți la concurs. Între talentele descoperite și cultivate de ea de-a lungul anilor se numără nume deja impuse - Roxana Donisanu, o altă micuță Picasso, Anca Perjă, Camelia Antoche, premiată de Consiliul Britanic, Mădălina Avram, cu o frumoasă carieră în America, Irina Mohoghidnei, Larisa și Lidia Rățoi ș.a. -, prezente cu expoziții personale, distinse cu premii la diverse concursuri și manifestări ori intrate în topul vânzărilor pe Internet. Iar profesoara nu s-a lăsat nici ea mai prejos, primind gradația de merit în învățământ (1998), Premiul special al juriului la Concursul național de artă neomodernistă de la Bârlad (1999), diplome de excelență și de recunoștință la taberele de creație plastică de la Agaton și Vorona (2000) și Premiul special al revistei „Examene” la Concursul de artă plastică „Vacanțe la Pontul Euxin”, unde elevii săi au obținut nu mai puțin de șase premii. Nu s-a mulțumit însă doar cu satisfacție că o parte dintre lucrările sale figurează în colecții particulare din România, Franța, Olanda, Anglia și Germania și, în anul 2000, a publicat volumul poematice-eseistic **Interferențe** (Bacău, Editura Corgal Press), acestui debut editorial adăugându-i apoi cărțile de poezie **Confesiuni** (Bacău, Editura Egal, 2006) și **Itinerarii lirice** (Bacău, Editura Studion, 2017), ghidul metodic **Azi pitici, mâine artiști** (Bacău, Editura Casei Corpului Didactic, 2007), albumul **Pictură-Tapiserie** (Iași, Editura Tipo Moldova, 2012), precum și o serie de coperte și ilustrații de carte la volumele semnate de scriitorii G. Mosari, Adrian Botez, Ioan Petru Viziteu, Victor Munteanu, Anton Achiței, Sorin Nicolae Ionescu, Corina Dimitriu și Daniel Nicolescu. Inclusă în dicționare ale artiștilor și scriitorilor contemporani, a fost răsplătită în această perioadă cu noi distincții pentru activitatea pe tărâm didactic, începând cu salariile de merit, Distincția „Gheorghe Lazăr” (2007), diplomele de excelență pentru serviciile de excepție oferite mediului educațional românesc (2004, 2008, 2009) și pentru cariera închinată actului artistic și educativ (2004, 2008), diplome de onoare obținute pentru îndrumarea copiilor în artă plastică ș.a.

Remember Constantin Leonte

N. 7 noiembrie 1959, în comuna Berești-Tazlău, județul Bacău - 19 februarie 2016, la Bacău. **Preot, profesor, inspector, publicist.** Fiul lui Constantin Leonte și al Mariei (n. Romanescu), agricultori. A urmat Școala primară și generală în satul natal (1966-1974), apoi a absolvit cursurile Seminarului Teologic de la Mănăstirea Neamț (1974-1979), obținând diploma de seminar în iunie 1979, cu media generală 9,42. Întrerupte în perioada 1979-1980, când și-a satisfăcut stagiul militar, studiile au fost continuate la Institutul Teologic de grad universitar „Sfânta Ecaterina“ din București (1980-1984), actuala Facultate de Teologie „Justinian Patriarhul“. A promovat examenul de licență cu teza „Sfânta Euharistie și unitatea Bisericii“, susținută în cadrul secției de Teologie Dogmatică, la sfârșitul studiilor obținând media generală 9,68 și calificativul „excepțional“. Începând cu data de 1 decembrie 1984 a fost numit preot slujitor la Catedrala Centrală Eparhială al Episcopiei Romanului și Hușilor, unde a slujit până la 1 ianuarie 1990, când s-a transferat la Catedrala „Sfântul Nicolae“ din Bacău. În octombrie 1984 a participat la concursul pentru cursurile de doctorat în teologie, la Institutul Teologic București, reușind cu media 9,40. A urmat apoi cursuri la secția sistematică, specialitatea principală teologia dogmatică, pe care le-a terminat în anul 1988, susținând lucrări de seminar publicate în revistele „Ortodoxia“, „Studii teologice“, „Glasul Bisericii“ și „Mitropolia Moldovei și Sucevei“. Pe lângă studiile de dogmatică a publicat și articole de teologie morală, istoria religiilor și îndrumări misionare. A susținut examenul aprofundat de admisibilitate în mai 1988, absolut necesar pentru elaborarea tezei de doctorat, obținând media 9,55. Ca urmare a susținerii concursului pentru defensori (apărători) bisericești, în anul 1988 a primit această denu-



mire cu binecuvântarea P. F. Patriarh Teoctist. Grație rezultatelor obținute la cursurile de doctorat a fost numit, în anul 1990, profesor de dogmatică și morală creștină la Seminarul Teologic „Sfântul Gheorghe“ din Roman, județul Neamț, cu binecuvântarea Prea Sfințitului Episcop Eftimie al Romanului și Hușilor. Concomitent, a predat religia la Liceul Pedagogic din Bacău, între 1991-1993, iar din anul 1992 și la Liceul „Gheorghe Vrânceanu“ din Bacău, mai întâi la clasele V-VIII, iar apoi și la clasele de liceu. A fost delegatul Episcopiei Romanului pe lângă Inspectoratul Școlar al Județului Bacău, aproape 9 ani fiind inspector cu probleme de religie și președinte al comisiei de atestat pentru religie la clasa a XIII-a a Colegiului Național Pedagogic „Ștefan cel Mare“ din Bacău. În cadrul Seminarului „Sfântul Gheorghe“ din Roman a obținut rezultate meritorii cu elevii pentru admiterea la facultățile de teologie din Iași și București, precum și la olimpiadele de teologie dogmatică, faza județeană și faza națională. A publicat o serie de articole de specialitate și de informare culturală în **Îndrumătorul misionar și pastoral** al Episcopiei Romanului și Hușilor (1985-1988), **Cronica Episcopiei Romanului și Hușilor** (1989-1994), **Cronica Hușilor** (1996-1997), **Străjerul Tutovei** din Bârlad. În perioada 1990-1995 a colaborat la cotidianul **Deșteptarea**, publicând articole săptămânal și la sărbătorile religioase, semnătura sa mai fiind întâlnită în paginile

săptămânalului **Viața băcăuană**, încă de la apariție (1994), în ultima perioadă fiind și membru al colegiului de redacție, în suplimentul **Sinteze** și în revistele **Ateneu**, **13 Plus** și **Plumb**. Figurează, de asemenea, în caseta redacțională a revistei de atitudine, cultură și spiritualitate **Credința ortodoxă**, încă de la primul număr (1997) ocupându-se de rubricile de dogmatică, dar abordând cu aceeași rigoare și celelalte sectoare publicistice, fiind unul din animatorii publicației. A semnat, astfel, permanent articole de specialitate, studii și documentare, cronici și reportaje, recenzii și știri din învățământul religios. A tradus texte religioase din creația lui Blaise Pascal. A participat, totodată, la dezbateri pe teme religioase din învățământul religios la posturile locale de televiziune și radio. Pentru meritele sale incontestabile a primit, la 6 decembrie 1994, distincția bisericească de iconom-stavrofor, iar la 12 iulie 1999 și-a susținut cu brio doctoratul în teologie la Facultatea de Teologie Ortodoxă București, lucrarea **Sfânta Euharistie în constituția teandrică a Bisericii și în viața morală și spiritualitatea creștină** fiind considerată de pr. prof. dr. Dumitru Radu drept o contribuție esențială în teologia românească. Publicată de Editura Studion sub titlul **Sfânta Euharistie în viața Bisericii și mântuirea credincioșilor: o viziune actuală asupra Sfintei Euharistii** (Bacău, 2007), aceasta a fost urmată de **Ascensiuni duhovnicești** (Roman, Editura Filocalia, 2008), un consistent volum de cuvântări, meditații și aprofundări dogmatice și exegetice la duminici și sărbătorile sfinților, dar pe masa de lucru avea și alte lucrări în curs de elaborare, sub formă concentrată ele fiind oferite ca predici enoriașilor Catedralei „Sfântul Nicolae“ și, din 2007, celor ai Bisericii „Sfântul Gheorghe“.



Vinovați de iubire

Manuscris

În zare plutește un nimb de speranță
Iar soarele-i vesel oglindindu-se-n ea.
Iubire și soare descurie orice poartă;
Sunt chei ce așteaptă „legate“ de ea...

Nu poate nici vremea nici glonțul ucide ființa
Renaște oriunde gândești mai puțin
Prin om e urcușul, prin om neputința,
Prin om vine lacrima dar și harul divin...

Eu zbor! Veniți cu mine?

E soarele așa de mare-n mine
Că nu mai pot pământului să îi jertfesc
Ofrandele păcatului, mai bine
Mă rup de tot ce-nseamnă omenesc

Și mă avânt spre zarea cea albastră
Cu aripa întinsă peste nor.
Trecând prin timp ca pasărea măiastră,
Eu zbor, eu zbor, eu zbor...!

Aștept

Mi-e candela mereu aprinsă
Pentru toți cei care au obosit.
Păstrez mereu masa întinsă
Am multe bunătați de oferit...

Nu-mi este inima nicicând prea ninsă
Eu sufletul nu mi-l simt obosit.
Aștept în prag cu mâna caldă, întinsă,
Pe toți aceia care n-au venit.

Încă-i aștept și nu sunt tristă
Că au întârziat din nou la cina mea;
E important și faptul că există
Atâția oameni, vină când or vrea...!

Dansul iubirii

Vino să-ți fiu, iubito, partener
La dans între pământ și cer
În lumea asta plină de mister
În care totul pare efemer!

Ne-om avânta la dans vioi
Uitând angoasele din noi
Vom trece peste griji, nevoi,
În ritmul vieții, amândoi.

Îmi lipsești

De ce te-ascunzi, iubitele, de mine
În vorbe și mesteșugite întâmplări?
Nu crezi c-ar fi cu mult mai bine
Să împărțăm iubire și visări?

Eu te-aș ierta chiar de-mi greșești
Doar să rămâi alături de mine...
Iubitule, de-ai ști cât îmi lipsești
Și câte daruri am, păstrate, pentru tine!

Gânduri

De unde atâtea sălbatice gânduri
Îți tulbură mintea cu suflet cu tot?!
Eu știu că-i târziu dar trei rânduri
Mai poți să citești ca adesea, eu socot?

Pământu-i Pământ și de-aceea se-nvârte
Să care în spate și proști și deștepți.
Deci rabdă și tu, din iubire, mai multe
Chiar dacă știi la ce să te-aștepți.

Am pus printre rânduri albastre-n scrisoare
Tot ce-am furat ca să-ți facă plăcere
Am pus lacrimi, zâmbet și lună și soare
Și păsări, și fluturi, bucurii și durere...

Chiar nu mai poți, o clipă, iubirii trecute
Din oceanul visării, un strop să-i jertfești?
Nu-ți cer să-mi dai daruri, nu-ți cer lucruri multe
Îți cer ca scrisoarea acesta să-mi citești!

Mariana BENDOU

SPOVEDANIE ȘI SPERANȚĂ

Of, Doamne, mor, îmi vine rândul,
Nu mai rezist, mă prind suspine,
Mă iartă, am greșit cu gândul...
Gândeam c-o să trăiesc mai bine!

TU lumea ai făcut-o dreaptă,
Azi schimbătoare e întruna,
Nici nu mai știu ce ne așteaptă
Căci împânzită e minciuna.

Nu știe omul de rușine,
Hoția e-n desfășurare,
Iar viața-i plină de suspine
Și-s lupte fără încetare.

Egali ne naștem, Doamne Sfinte,
Dar sunt prea lacomi unii care
Râvnesc mereu spre-nalte ținte,
Călcând pe semeni în picioare.

Cum viața noastră-i trecătoare,
E-un vis, o floare, un șuvoi,
O să răspundem fiecare
La *Judecata de Apoi*.

Căința fie-va târzie,
Păcatul pedepsit se cere,
Dar o speranță este vie:
C-o să ne ierți la *Înviere!*

SCRISOARE

Iubiți părinți trimisu-v-am scrisoare,
Dar n-a ajuns răspunsul până-acum,
Îl mai aștept și încă am răbdare,
E cale lungă, poate-o fi pe drum.

Ce mi-ați răspunde știu: că sunteți
bine,

Că ați plecat cu suflet împăcat
Și-i cald, lumină-i, totul minunat,
Nu-s lacrimi, întristare, nici suspine.

Doar eu lipsesc de lângă voi,
Cândva o să vă fiu aproape
Pe ale veșniciei clape
În verdele curgând șuvoi.

Ale-existenței noduri gordiene
Sunt dezlegate, deci voi fi cu voi,
Sfârșitul doar al vieții pământene
E începutul *Celei de Apoi*.

OMUL E TOT O APĂ...

De ce atâta grabă
Pe-acest pământ străbun?
Azi omul pentru treabă,
Nu stă nici de *Crăciun*.

Nu stă nici la amiază,
Nici pe intemperii,
Nu stă la *Bobotează*,
La *Paște*, ori *Florii*.

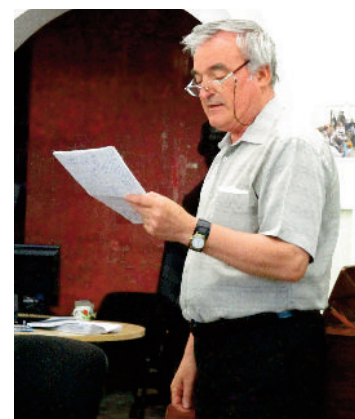
De *Sfântul Gheorghe*, sapa
Prezentă-i pe ogor
Și plugul, calul, grapa
Ori strașnicul tractor.

De *Sfântul Petru*, fânul
E strâns adeseori,
Căci harnic e românul...
Nu stă de sărbători.

E-un râu din zori în noapte,
De seară până-n zori,
Ce duce cu el fapte,
Splendidele comori.

Cu viitor în față
Nu-i pasă de efort,
Adună-averi o viață,
Nu s-ar lăsa nici mort.

Iar banii strânși prin muncă
Îi are, ce e drept,
Când Domnul dă poruncă
O parte puși pe piept.



DE CRĂCIUN

(autor Albert Guest [1881-1959],
adaptare după o traducere din limba
engleză de *Dana-Florentina Larco*)

Când pe sfârșite-i anul, fi-vom și mai
buni,
Cu inimă curată-n prag de sărbători,
Iubind pe cei din jur mai mult ca-n
alte luni
Răsplata vine-n glasul de colindători.

Și râsul celor mici ne răsplătește,
Se uită tot efortul cel de peste an,
Iar steaua cea din brad ce strălucește
Ne amintește că nimic nu e în van.

Și glasul inimii îl ascultăm mereu,
Departa-s gândurile ce-s meschine
Ce poate ne-au îndepărtat de
Dumnezeu,
Dar ne-o uni Crăciunul care vine.

De-ar fi ca omului să-i fac portretul
Nu l-aș surprinde-n clipele lui grele,
Aș aștepta, încetul cu încetul,
În hău să-i plece gândurile rele.

Crăciunul e momentul potrivit
Când omului îi iese-n evidență
Ce-i bun în el, cum Domnul a menit,
Așa ar fi să fie-n permanență!

Deși de multe ori e de neînțeles
În lupta pentru a ieși învingător
Dar buni să fim și-atunci, dar mai ales
De sărbători și-oricând în viitor.

Vasile LARCO

Nu duceți grijă...



Pe mama Florica am cunoscut-o acum câțiva ani, la biserică. E singură. Bărbatul ei s-a dus de câțiva ani buni, iar copiii nu i-a dat Dumnezeu. De zece ani de când fabrica unde lucra s-a închis, s-a mutat la casa părinților, care și ei au murit de mult. Are o pensie mică, pe caz de boală, care abia îi ajunge pentru a-și duce traiul de zi cu zi. Cu toate acestea n-o auzi că-și face griji pentru ziua de mâine! Nădejdea ei este numai la Dumnezeu, care n-a părăsit-o niciodată, ajutând-o mereu să treacă senină peste lipsuri și peste necazuri. De fiecare dată când stau de vorbă cu ea îmi vin în minte cuvintele Sfintei Evanghelii: „...Nu purtați grijă pentru viața voastră ce veți mânca și ce veți bea, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; oare nu este viața mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea?” (Matei, 6,25)

Când este zi de biserică, de cum se crapă de ziuă, după ce își face rugăciunile de dimineață, se îmbracă cu hainele cele bune și pornește spre biserică. Umbra ei subțire cu batic pe cap stă nemișcată pe ușa bisericii până ce aceasta se deschide. După ce face trei plecături în pridvor începe să se roage pe la icoane pentru toți acei pe care îi cunoaște. Și îi cunoaște pe toți! Murmură zeci de nume și face mătâanii mari. La plecare, printre ultimii, cu părere de rău, iese pe ușă ducând în sacoșa decolorată o pâine, câteva mere sau o portocală, niște colivă, anafură, o sticlă cu aghiazmă, uneori un prosop sau o batistă și alte bunătăți primite de la acei care au făcut vreo pomenire

pentru cineva din familie.

Toată slujba stă în genunchi. În strană nu se așază, deși adeseori este invitată să ia loc. Nu a dat bani, atunci când s-au făcut cele noi, din lemn de stejar. Le privește cu drag cât sunt de frumos dantelate, gândind că sunt lucrute de îngeri, nu de oameni! Cum să se așeze pe așa minunăție? Se bucură însă tare mult când e chemată să ajute la curățenie. Atunci, cu o cârpă moale le sterge așa de blând, de parcă le-ar mângăia.

De câteva luni, mama Florica e tare mâhnită! În biserică s-a început resturarea catapetesmei și în fiecare duminică se mai descoperă o bucăciță din aceasta. E atât de frumoasă după restaurare, încât se gândește că așa o fi arătând Împărăția Cerurilor!

Seara, după rugăciune, mai înainte de a dormi își contabilizează banii. Socotește și se tot gândește cum să facă să poată da și ea ceva bani la biserică, să știe că măcar câteva frunzulite aurite din minunata catapeteasmă sunt plătite din banul ei. Și iată că, după un timp, suma de bani pe care își propusese să o dea la biserică a fost adunată.

Cu banul strâns în mână, abia așteaptă să se termine slujba, pentru a-l duce la Sfântul Altar și a-l da preotului. Biserica s-a golit puțin câte puțin. Fără voia sa aude convorbirea dintre preot și o persoană venită din oraș, care dorește să dea pentru biserică o sumă mare de bani. Nu se grăbea să plece, dar, dintr-odată, s-a rușinat de banii puțini pe care îi ține strâns în palmă și, făcând o cruce și o plecăciune, se îndreaptă spre ieșire pe vârfuri, pentru a nu deranja convorbirea preotului cu doamna cea elegantă și bogată. Când să iasă din biserică, aude glasul preotului:

- Unde fugi, mam' Florica! Ia întoarce-te-napoi! Îți place catapeteasma?

Atunci femeia a prins curaj și i-a dat banii. Preotul a binecuvântat-o și a stat fără grabă de vorba cu cele două femei, spunându-le cum va arăta biserica atunci când va fi gata.

Mama Florica a plecat fericită spre casă, parcă zburând, iar preotul

acela în timp ce pune banii în „cutia milei” de la icoana Maicii Domnului, i-a spus femeii celei bogate:

- Acesta este cu adevărat „banul văduvei”!

„Și șezând în preajma cutiei milelor, Iisus privea cum mulțimea aruncă bani în cutie. Și mulți bogăți aruncau mult. Și venind o văduvă săracă, a aruncat doi bănuți, adică un codrant. Și chemând la sine pe ucenicii Săi, le-a zis: «Adevăr vă grăiesc că această văduvă săracă a aruncat în cutia milelor mai mult decât au aruncat toți ceilalți. Pentru că toți au aruncat din prinosul lor, pe când ea, din sărăcia ei, a pus tot ce avea, totul de la gura ei.»” (Marcu 12,41-44)

Aceasta este o povestire adevărată, dar astfel de „văduve” au fost și vor fi în toate bisericile noastre ortodoxe. Numele lor aproape nu contează, însă cu siguranță sunt scrise în Cartea Vieții.

Dorina STOICA

Debut

E nevoie de tăcere

E nevoie de tăcere
Și de cuvinte
Dar și de cugete sfinte...

Dragostea

Dragostea - din veac zidire,
Pururea o răstignire
Între pământ și cer
Și al inimii străjer...

Rugăciune

Fulgi de dar
Zburând din cer,
Pe buze nerostite
Cuvinte sfinte, sfinte...

Cânt

Cânt de aur - necuprins
Miruiește zările
Și întrebările...

Autorul

Cine este autorul?
Unul singur,
Creatorul!

Paul BĂLAN

Clipe ce se îmbibă de eternitate

Ionica Bandrabur se află cu **Privind dincolo de astăzi**, la cea de a șasea carte de poezie, după: **Caută-mă printre rânduri** (2016), **Minutele condamnă** (2017), **Miresmele toamnei verzi** (2018), **Notele vocii mele** (2018) și **Între Alfa și Omega** (2018).

Cartea asupra căreia ne propunem să zăbovim în rândurile de față are aproape 200 de pagini și este structurată, cu acribie metodică, în patru capitole: *Iubire, Anotimpuri, Omagiu și Trăiri*.

Ionica Bandrabur este, după propria-i mărturisire, o poetă îndrăgostită, la modul romantic incurabil, de tot ceea ce o înconjoară, de la micul ambient personal până la imensitatea celestă cu care ajunge să se identifice panteistic în fiecare secundă a existenței sale (*Sunt îndrăgostită*). Ținuta ei în această i-postază este prin excelență una vegetală și astrală și este, totodată, un îndemn la trăirea clipei de față: „În păru-mi scurt, cu mii de ghiociei./ Un fir de curcubeu, eu îmi voi prinde./ Ram de busuioc legat cu motocei./ La gātu-mi alb, șirag frumos de ghinde“ (*Să ne iubim și-ascunde argintiu*). Un poem precum „Jur“ constituie, din această perspectivă, o declarație de dragoste față de tot ceea ce o înconjoară pe poeta predispusă să scrie neîntrerupt poezii de iubire și este gata oricând să-i strige clipei să-i înveșnicească starea de plenitudine (*Îmi ești dator*). Cu aceeași intensitate sunt trăite și amintirile unor scene de dragoste (*Ostacii pe tărâmul tainic*). Încărcate de erotism voluptuos și de senzualitate frenetică (*Mâna ta*), respectivele scene se petrec uneori în imaginație, unde îl așteaptă pe cel drag s-o elibereze „din strânsorile tristeții“ (*Muză îți voi fi-n iubire*). Alteori își aduce aminte de ziua cununiei sale religioase când, conform unei superstiții nuptiale, și-a călcat iubitul pe picior cu pantoful de mireasă și i-a devenit „stăpână și crăiasă“ (*Și dragoste să cerni*). Ea îi cere mirelui s-o iubească precum „sarea în bucate“ (*Iubește-mă, ca sarea în bu-*

cate). În alt poem, capricioasa înamorată își provoacă alesul și la alte probe inițiatice: „Să simți mirosul nardului de mir./ Iar din bisericile scufundate./ Să fim cutia milelor suvenir/ Și limba clopotelor suspendate“ (*Iubite*). Și asta pentru că: „Din visul încâlcit când te trezești./ Fructele mele or să fie coapte./ Cu suc buzele să-ți umezești/ Să mă săruți și strângi, ca-n prima noapte“ (*Idem*). Un alt poem precum „Ori murim, ori ne iubim“ este, de fapt, o amplă și inspirată rețetă pentru producerea vrăjii de a menține dragostea trează sine die.

Pasteluri vrednice de tot interesul, amintind de nemuritorul Vasile Alecsandri, când de neobositul și metodicul Ion Pillat, inserează Ionica Bandrabur în ciclul secund al consistenței sale cărți, care pare alcătuită din însemnări diaristice privind sarabanda neostoită a lunilor anului și a anotimpurilor care evoluează cu bucuriile și tristețile lor, cu dorul de țară atunci când poeta se află la Aosta, în Italia, cu dor de copilărie și de meleagurile gălățene și de adolescență când se află la Slănic Moldova ș.a.m.d. „Răsărit în plină vară“ este, de pildă, un vast tablou al naturii estivale, atenția autoarei concentrându-se pe aspectele cromatice ale vegetației luxuriante în perpetuă evanescență, pe jocurile de lumini și umbre, pe temperatura nestatornică și pe trezirea la viață a găzelor fojgăitoare și bucuroase că au început o nouă zi. Cu aceeași bucurie este salutată revenirea primăverii (*Iglu iernilor trecute*). Toamna este pentru poetă anotimpul bilanțurilor afective și estetice când trebuie să dea seama de osândă ei de peste an (*Am promis, mă-ntorc la toamnă, Când va trece prin sat Toamna etc.*). Într-un poem precum „Un mare târg“, aduce un omagiu gutuilor care așteaptă să le cadă puful și să ornamenteze pervazul ferestrelor și să-i lumineze odaia unde se vor petrece povești de dragoste mistuitoare, unde va arde o candelă și unde va bea ceai cu scorțișoară și lămâie.

„Nostalgie de toamnă“ devine o meditație pe tema destinului și a timpului care nu iartă. Luna septembrie o îndeamnă la scris. Octombrie, la rândul lui, îi amintește să imploră toamna să-i lase Luceafărul pe cer spre a-i ocroti visele și dragostea (*Asfințit de octombrie*). Iarna, la gura sobei, fantezia poetei prinde aripi fantastice, poeta visând că-și face o barcă în care va înconjura lumea albastră, unde va admira zborul pescărușilor și va simți briza mării. Barca aceasta, fie ea și de hârtie, amintește de acel *Bateau ivre* al lui Arthur Rimbaud (*Până s-o topi zăpada*). În *Poveste de iarnă*, altă utopie poetică, Ionica Bandrabur își imaginează o poveste în care un căruțaș sărută o drumeață sub coviltirul carului său, poeta ajungând în finalul poemului să se identifice cu frumoasa și, de ce nu, norocoasa călătoare. Alteori își închipuie cum se descalfă în toiul iernii și că zăpada de sub picioare devine cerneală din care răsar ghiociei pe care ea îi botează creștinește (*Risipire*). Poeta se identifică, răsfățată și capricioasă, cu anotimpul alb: „Vrea poeme să le scriu oamenilor de zăpadă./ Să mă-ndrăgostesc aievea, privind ochii de cărbune./ Să mă las furată-n vrajă și să fac o escapadă... / Doamne! Iarna asta-i culmea! Eu și ea suntem nebune!“ (*Iarna asta este culmea!*). La rândul ei, primăvara îi cere poetei s-o picteze în versuri și s-o dezbrace de ceasul tainei (*Primăvara-i disperată*). Anotimpul renașterii naturii îi conferă un sentiment de pace universală (*Elegie de april*) și o face să viseze o iubire pură ca albul florilor din livezi (*Noapte de april*).

În cel de al treilea capitol, poeta se entuziasmează avântat de rolul jucat de sportiva Nadia Comăneci în promovarea imaginii României în lume și o așază, pe bună dreptate, alături de Ștefan cel Mare și de Eminescu. Ea cântă cu nestăvilit elan istoria, frumusețile și reperiile turistice și culturale ale Moldovei natale.

Cel de al patrulea și cel mai vast capitol al cărții, *Trăiri*, ar putea constitui el însuși o carte de sine stătătoare. Unele poeme au conținut epic și ar fi putut constitui niște proze de mare efect, cum ar fi *O altă lumină voi aprinde*, unde scriitoarea este impresionată de agonia unei bătrâne. Tema este reluată și dezvoltată în poemul *Oglinda Lillei*. Aici autoarea, în ipostază de badantă este rugată de bătrâna pe care o îngrijește să-i aducă oglinda dintr-un sertar, numai că această oglindă este de cine știe când făcută țândări.

Poeta descrie călătorii fantastice, ca și *Magul călător în stele* dintr-o povestire eminesciană. Poetei îi place enorm să intertextualizeze pe teme date. Din această perspectivă, un poem precum *Strigăt de baladă* se dovedește o incantație antologică de mare frumusețe, mesajul ei vizând lăcomia aleșilor noștri de care interminabila tranziție românească este literalmente sufocată.

Poeta nu mai prididește să aducă laude bucuriei de a fi, neîndurându-se să părăsească lumea din jur (*Mai lasă-mi aici, Nu mă lăsa ispitelor*). Pe de altă parte, deplânge degradarea naturii și-i condamnă pe cei ce grăbesc încălzire globală a planetei ce-și iese vertiginos din rosturile ei consacrate (*Pentru că eu și tu și el...*).

Tema anotimpurilor este și aici prezentă: „Să nu uit că e Toamnă, ea mi-a bătut la ușă./ Să nu uit că îi semăn, poate i-am fost brândușă/ Sau frunză ruginită, măceasă, nalbă, ghindă./ Să nu uit cine sunt, privește-mă-n oglindă!“ (*Să nu uit cine sunt*). Dormind după mulți ani în casa părintească, poeta își regăsește visele copilăriei și se simte fericită (*În casa părintească*). Privind cerul cu stele, se întreabă pe care dintre acestea se va fi gășind tatăl ei pe care l-a iubit enorm (*Privesc în noapte stelele*). Ea crede în valorile perene ale satului și se împacă nespuse de greu cu ideea că într-o zi va trebui să părăsească această lume. „Voi pleca spre lumi mărețe când va vrea cerul cu stele./ Construind cărări de-argint cu fire din părul meu./ Rătăcind în galaxie printre mii de carusele./ Pe pământ lăsându-mi trupul semn și locului trofeu“ (*Când o vrea cerul cu stele*).

Tema evadării din prezentul

apăsător și sumbru, este una la ordinea zilei: se fuge în trecutul feeric cu sărbătorile lui de iarnă inegalabile de altădată, se fuge în utopie, se fuge în poezie, în vis, în natură, în liniștea căminului conjugal etc. Timpurile verbale uzitate des sunt prezentul condițional, prezentul conjunctiv și imperativul. Poemul de la care cartea și-a împrumutat titlul este și el o asemenea evadare din cotidianul banal și cenușiu ca plumbul: „Privesc dincolo de astăzi prin lumina de opaiț/ Stând cu focul la taclale și cu florile de gheață/ Răsărite-n miezul nopții, pictate de ger, cu baiț./ Din aburul gurii mele, în a iernii fortăreață./ Despre tinereți uitate, scurse prin fina clepsidra./ Prinsă-n plase de-anotimpuri cu tentacule de hidră“. Prima ninsoare este trăită ca o adevărată fiestă (*Diseară, ochii nu îi voi închide*). Nu este uitat nici vinul cu virtuțile lui terapeutice (*De Bachus mă las dezmiertată*). În aceeași ordine de idei, poeta propune un ceremonial erotic destul de voluptuos: „Cucerește-mi umbra vie, sărutând pe rând genunchii./ Lasă-ți

urmele de buze pe carnea albă și moale./ De la săni și până la tălpi, învelește-mă-n iubire/ Sub privirile tăcerii, în atingeri mici, domoale“. Dar cel îmbiat să-i lectureze, de-a fir a păr, trupul celei pe care curgerea timpului începe s-o disconforteze nu pare să-i înțeleagă aspirațiile poetei cu ochi verzi: „N-ai cum să înțelegi că verdele ochilor mei/ E iarba crescută prin macii udați de roua din priviri/ În nopțile când cădeau stele și mă-mbăta parfum de tei/ Prin razele de lună șchioapă și marea calmă-n tânguiri“ (*N-ai cum*). Există în acest volum și poeme cu iz testamentar: „Dar nu-s decât o femeie cu sau fără vrajă-n vers./ Simplă, biată muritoare citindu-ți poeme-n șoapte./ Rugând stelele și luna să mă lase-n univers./ Să privesc de sus pământul, copacii cu mere coapte...“ (*De-aș putea*).

Ionica Bandrabur este, neîndoiește, o poetă sub ochii căreia clipele se revarsă în eternitate spre a se îmbiba de ea.

Ion ROȘIORU

Libertatea și zidurile singurătății

Prozator, traducător, publicist, **Mihai Maxim** ne oferă un nou roman, „Egoismul unui vis“ (București, Editura *Semne*, 2019). Constantin Călin, prefațatorul („Mihai Maxim – un recuperator al «timpului pierdut»”), sintetizează esența volumului: „Egoismul unui vis e un roman melancolic, în care se exhibă, deopotrivă, norocul și zădărnicia. Romanul unor personaje excepționale dotate, dar, totodată, și romanul unei generații care, la o retrospectivă târzie, își înțelege ratările și cauzele lor“. „Fereastră spre altădată”, romanul este o dramă. Într-un sanatoriu din România, un savant, Stelian Musceleanu, și o cântăreață de operă celebră, Antoneta, divorțați, se reîntâlnesc după 35 de ani. Căsătoria fericită a fost destrămată după decizia tinerei soții de a accepta oferta unui teatru italian, în plin comunism. În zadar a încercat soția să-și aducă soțul în Italia. Secretele de serviciu pe care le deținea savantul n-au lăsat nicio șansă căsniciei, ca și succesele celebrei cântăreață... Cariera și absurdul comunist au ucis o poveste de dragoste. Constantin Călin sintetizează și cauza dramei: „...nu vinovățiile personale au provocat-o, ci

istoria contemporană. Întâmplările au avut rezultatul amintit din cauza «vitegiei vremurilor»: vremuri de suspiciuni și obstrucții”.

Inocența eroinei romanului, Antoneta Musceleanu, cade pradă unei alienări... carieriste, devine de nerecunoscut după evadarea în ispititoarea lume artistică italiană. Invitația directorului Giuseppe Santini are glas de sirenă: „Vă asigur că orice teatru de operă din Peninsula ar fi onorat ca o tânără atât de dotată să cânte pe scena sa”. Apoi, destinul artei parcă este prizonierul unui scenariu semnat de... J. J. Rousseau: „Asemenea statuii lui Glaucos, pe care timpul, marea și furtunile o desfiguraseră într-atâta, încât seamănă mai mult cu o fiară decât cu un zeu, sufletul omenesc, modificat în sânul societății datorită unor nenumărate cauze ce se repetau mereu [...] și-a schimbat, ca să zicem așa, astfel înfățișarea încât a devenit aproape de nerecunoscut”. („Discurs asupra inegalității dintre oameni”, București, Editura Științifică, 1958, p. 67) Alienarea carieristă nu este decât una dintre cauzele destrămării

sufletești. Refuzul autorităților române de a-i oferi soțului, savantul Stelian Musceleanu, posibilitatea de a-și urma soția ca fost otrava care a produs implozia în sentimentele fericitului cuplu. Carceralul mediu politic românesc a fost strivitor și pentru aceste destine. De la „Tu [Stelule] nu simți cât de mult îmi lipsești? Mă trec fiorii numai când mă gândesc la tine. Ziua trece mai ușor, dar noaptea ard toată de dorul tău”, Netty devine o ființă cu garda lăsată jos: „A intrat în dormitor arzând de dorință. Santini o aștepta lângă oglindă [...]. Ea a rămas hipnotizată de sărutările lui pătimase [...]. Atunci a înțeles ea de ce este în stare amantului latin”. În acest moment pricepi ce zice Erich Fromm („Texte sociologice alese”, București, Editura Politică, 1983, p. 113), parafrazând-o pe Gertrude Stein: „un trandafir nu mai este un trandafir”, ci „o floare cu un anumit preț”. Sufletul lui Netty este pârjolit de întrebări. Intră în joc ticăloasele mecanisme freudiene de apărare a hăituitului Eu, cu raționalizarea și intelectualizarea în rol de vedete: „Ar lua-o Giuseppe sub aripa lui protectoare, s-ar muta la el [...]. Ei și? Câte actrițe și actori celebri nu trăiesc așa, fac chiar și copii împreună [...]. Dar dacă peste câțiva ani Giuseppe se satură de ea și caută alta mai tânără, așa cum a făcut și cu fosta lui nevastă?” Înstrăinat și el, soțul intuieste acut destrămarea sufletelor: „Și mie îmi este dor de tine, iubito. Se spune că despărțirea este mai grea pentru cel care rămâne. Cel care pleacă vede lucruri noi, cunoaște oameni noi”... Netty și Stelu îmi par două personaje care trăiesc în ordine cioraniană: „Nu se mai poate trăi decât pândind viața peste tot unde nu-i la ea acasă, ca s-o salvezi de la înstrăinare. Astfel, te surghiunești în moarte, ca să guști viața în umbletul ei deșert”. („Amurgul gândurilor”, București, Editura Humanitas, 1994, p. 58)

Libertatea este un alt reper al discursului românesc propus de Mihai Maxim. Eroii săi refuză să supraviețuiască în mijlocul coliviei. Dau mereu năvală către gratii, întrucât știu că libertatea omului „este partea divină” (Petre Țuțea) din ei. Pomind de la sugestia lui Heinrich Heine – „Englezul iubește libertatea ca pe soția lui legitimă; francezul iubește libertatea ca pe o aleasă a inimii; germanul iubește libertatea ca pe o bătrână bunică” –, înțelegem că libertatea este iubită de Netty mai ales ca o carieră strălucită. Poate tocmai de aceea, la revenirea în România, spre apusul vieții, îi mărturisește lui

Stelu: „De când sunt aici mă chinuiesc într-una remușcările pentru egoismul și spiritul de aventură cu care te-am sacrificat [...]. M-am saturat de stațiuni de lux. M-am saturat de viața de vedetă...” Libertatea la care visase fusese una cu aripi ciuntite. Partea afectivă profundă a ființei sale continuase să trăiască în colivia carcerală în care supraviețuiau părinții și soțul/ fostul soț. Dincolo, în lumea liberă, nu purtase cu ea decât partea concurențială a ființei, cea însetată firesc de aplauzele publicului, de onorurile marilor scene.

Am încercat să înțeleg libertatea pentru care a optat Netty și cu ajutorul unui psiholog, Abraham Maslow, cel care-mi spune că muzicianul trebuie să joace, pictorul trebuie să picteze și poetul trebuie să scrie, dacă vor să trăiască în pace cu ei înșiși. În definitiv, ce este viața? Este ceva pentru tine, dacă povestea asta nu ascunde și mult egoism. Dacă avem un ciocan, doar un singur ciocan, un singur instrument care poate schimba ceva, vom vedea toate problemele ca pe un cui. Netty a evadat din societatea carcerală, pentru a evita fantoma acestui cui. Când sufletul îți locuiește însă în două lumi, una liberă și alta carcerală, nu poți scăpa definitiv de obsesia fantomei aceluia cui. Soluția evadării din coșmar: ruinarea societății care gestionează carcera. Când carcera românească a fost ruinată, Netty mărturisește și prețul pe care l-a plătit pentru libertate: „Greșeala mea cea mai mare a fost că am renunțat fără luptă la iubire”. Fără-mă de dumnezeire, libertatea are mereu un preț. Cicatricile sufletului dau și măsura măreției unei libertăți. Întrebarea mută a lui Netty – „Unde ne va duce acest tren? La libertate sau la singurătate?” – rostită trist la plecarea în Italia, și-a găsit răspunsul peste câteva decenii. Prețul libertății ei a fost singurătatea...

„Te știm atât de singură și atât de departe”, îi spune la telefon mama lui Netty. Singură?... Romancierul notează: „Când s-a întors din turneu s-a mutat la Giuseppe. A riscat pentru că nu mai suporta singurătatea”. Este curtată de aplauze, călătorește prin toată lumea, conturile bancare prosperă, dar în sufletul ei țiuie marile singurătăți... Retrasă în sanatoriu, spre sfârșitul marelui spectacol al vieții care se pregătește să tragă ultima cortină, eroina poartă povara unei ființe asediate de singurătăți, îmi aduce aminte de Oreste, protagonistul lui Jean-Paul Sartre, din „Muștele”, cel care mărturisește: „Nu mă așteaptă nimeni. Umblu din oraș în oraș, străim celorlalți și mie în-

sumi, și în urma mea orașele se închină ca o apă stătătoare”. („Teatru”, București, Editura RAO, 2004) Parcă o auzi spunând aidoma lui Oreste: „M-am simțit singur [...], asemenea cuiva care și-a pierdut umbra”. (*ibidem*, p. 79). Simți că a trăit liberă, dar înconjurată de ziduri de singurătăți. Găsim aici ceva din metafizica unui strigăt întemeietor de trăiri existențialiste. Lipindu-și, spre apusul ființării, sufletul din nou de Stelian Musceleanu, Antoneta îmi pare a fi un personaj evadat din Macondo, ținutul zămislit de Gabriel García Márquez, unde era sărbătorită „re-dobândirea amintirilor”. Același sentiment este suveran și în sufletul savantului Stelian Musceleanu: „Am vrut ca înainte de Plecare să mai ascult o dată glasul amintirilor”.

„Egoismul unui vis” este o dramă trimisă pe scena literaturii în cheia unui romantism zdrențuit tulburător și estetic în margini, prin evadarea din Infern într-un Vis la capătul căruia aștepta Libertatea. Dar nu există evadare fără riscuri. Orice libertate poartă cicatricile suferinței. În sufletul celor doi protagoniști aud strigătul protagonistului din „Smerita” lui Dostoievski, un fel de spovedanie a spovedaniilor: „Oamenii sunt singuri pe pământ! – asta-i nenorocirea! Și strig, întreb și eu ca bohatârul rus: «E oare vreun suflet viu pe toată câmpeniștea aceasta?» [...] Totul e mort și pretutindeni nu vezi decât cadavre. Numai oameni singuri, singuri, și numai tăcerea din jurul lor – acesta-i întreg pământul!” („Smerita”, în vol. „Nopti albe”, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1956, p. 180)

Romanul – croit din speranțe, bucurii, tristeți și alte vânătași ale sufletului – poate fi așezat pe acel raft al literaturii care vorbește despre noi ca o lacrimă împietrită. „Egoismul unui vis” este înscris pe o hartă sentimentală a tragismului românesc. Mihai Maxim nu fardează vise, nu face statui iluziilor, nu aruncă anatema asupra păcatelor, nu zămislește sentințe... Privește, cu talent literar și sociografic, dar și cu virtuți de psiholog, către zvârcolirea destinului și le șoptește, din când în când, că istoria lor este istoria libertății pe care încearcă să și-o apropie, chiar dacă uneori truda acestei apropieri trădează ceva din urcușul niciodată împlinit al lui Sisif. Dar nu ne-a spus Camus, atât de frumos, că trebuie să ni-l închipuim pe Sisif fericit?

Din „Cartea exemplor“

În iunie 2007, am început o *Carte a exemplor*, din care am publicat fragmente în *Ziarul de Bacău*. Am întrerupt-o, pentru a da prioritate altor teme. Cred că a venit momentul de-a o continua. Contribuția mea constă – deocamdată – în selecția și ordonarea materialului, cât și în punerea unor titluri care să facă mai ușor de receptat sensul fiecărei „fișe“. În majoritatea cazurilor, acesta e nevoia de morală. (Const. Călin)

„Cultura interioară“

„Nu era mai instruit decât noi [referire la un personaj din romanul *Peter Moor*], dar cred că posedă o largă cultură interioară: stăpîn pe inima și spiritul său, el reflecta cu liniște, dreptate și indulgență asupra lucrurilor care îl înconjurau. El voia să fie astfel și așa era. De aci am învățat că voinea are de zece ori mai multă valoare decât știința“ (F. - W. Förster, *Școala și caracterul*, Ediția a III-a, Ed. Cugetarea Georgescu Delafras, 1940, p. 17).

Diferențe

„Sînt vii în amintirea noastră impresiile culese de Dr. [Nicolae] Lupu la un congres al țărăniștilor cehoslovaci, la care a fost invitat. Intrînd în sala congresului, îl surprinse enorm lipsa porturilor țărănești: erau numai surtucari, toți cu ziare și programe în mîna citeau și comentau. Atunci întrebă pe însoțitorul său: «Am înțeles ca la un congres al Partidului Țărănesc să văd în sală în majoritate țărani». I se răspunse: „Aceștia sînt țărani noștri, nici unul dintre-înșii n-are mai puțin de patru clase secundare». Ne este deci ușor să pricepem cum a ajuns tînăra țară cehoslovacă atît de

bogată și în plin progres“ (S. M., „Cultura la sate“, în *Aurora Bacăului*, 1, nr. 5, 5 mai 1927, p. 1).

Fariseismul neofiților

„Omul care de ieri și-a căpătat idealul, acela îl strigă. Omul care l-a avut toată viața lui, acela îl șoptește; păgînul care a călcat

Zigzaguri

întîia oară pragul bisericii, acela răcnește credința sa către Dumnezeu blînd al creștinilor, iar acela care l-a păstrat în sufletul său găsește că și șoptirea ușoară a unui cuvînt de închinare este o îndrăzneală“ (Nicolae Iorga, *Discursuri parlamentare*, Ed. Politică, 1981, p. 324).

Emigranți interbelici

„Criza, dezorganizarea administrativă și economică, și banditismul unor guvernări din toate timpurile de la război încoace au născut cel mai temut flagel al vremii: Șomajul. Noi n-am știut ce este șomajul pînă acum. [...] Atunci s-a hotărît ca lucrătorii care nu mai au ce munci în țara noastră să se trimeată cu turma în Franța, pentru muncile agricole și industriale. [...] Atestarea aceasta, care se face în fața lumii întregi, că România Mare nu-și mai poate hrăni [co]naționalii, din cauza sărăciei, mi se pare înduioșătoare. Unde este orgoliul nostru național de altădată? Și pe urmă, putem fi așa siguri că cei exilați vremelnice de sărăcie se vor mai întoarce? Cine garantează că primul coltuc de pîine nu va țintui pe vecie pe lucrătorul nostru în meleagurile Franței?“ (P. Nicolau-Stoika, „Vin cocorii...“, în *Bacăul*, seria VI, nr.



55, 10 martie 1929, p. 1).

Incompatibilități

„Dumnezeu și lumea sînt doi stăpîni de neîmpăcat, care nu se înțeleg deloc. Un cărbunar căuta să locuiască la un loc cu un curățitor de haine; curățitorul, însă, i-a spus: «Este cu neputință, omule, să locuim amîndoi într-o casă; mă tem ca nu cumva tu să înnegrești ceea ce albesc eu». Ce funingine, ce prăfărie, ce întuneric este grija lumii. Cum înnegrește, cum orbește, cum întunecă ochii cugetului și nu-i lasă să vadă curat pe Dumnezeu! După cum nu-i cu putință să locuiască în același atelier cărbunarul și curățitorul, tot așa nu-i cu putință să se găsească la un loc într-un suflet grija lumii și gîndul lui Dumnezeu. «Într-o minte tulburată și cuprinsă de griji, spune marele Chiril, n-are loc nici gîndul faptelor bune, nici chiar harul lui Dumnezeu“ (Ilie Miniati, *Didahii și predici*, Ed. Buna Vestire, 1995, p. 275-276).

Estetica brazdelor

„Și încă un lucru, nu mă rabdă inima să nu vă îndemn, acum cînd închei această scrisoare: cînd isprăviți arătura, trageți brazde drepte și frumoase la capătul locului, să-i stea și bine. Sînt unii care isprăvesc o brazdă

scurtă, alta lungă, alta în mijlocul drumului, de parcă-ți zgîrie ochii când te uiți la arătură. O fi lene, o fi neștiință, o fi nesimțire, nu știu. Dar pămîntul cere să fie și el frumos – și cui îi place frumosul, dă dovadă că e un om cu simțire“ (Ion Mihalache, „Scrisoarea treia către plugari“, în *Bacăul*, 7, nr. 81, 9 septembrie 1929, p. 3).

Fiul miliardarului

„Acei care aud că miliardarii americani trăiesc fără să facă nimic, bucurîndu-se numai, sînt foarte greșiți. Pe lîngă că spre a strînge acele imense averi, toți au muncit din greu, dar mulți din ei neluînd în seamă situația lor actuală pun pe copiii lor să muncească pentru a învăța cum se cîștigă existența. Cel mai recent e cazul lui George Goetz Junior, fiul magnatului cărbunilor din Chicago, care a început să se inițieze în afacerile tatălui său ca simplu lucrător începînd în mine și trecînd prin toată filiera pînă la departamentul unde se fac livrările cărbunilor. El lucrează încă de acum șase luni pentru suma de 85 de dolari pe săptămîină și puțini din camarazii săi de lucru știu cu cine au a face, căci toți îl numesc simplu: George. În fiecare dimineață se duce la lucru, muncește 11 ore pe zi, și seara se întoarce acasă cu metroul [...]“ (*Universul*, 46, nr. 280, 1 decembrie 1928, p. 3).

Concurență

„O telegramă din Londra, cu data de 24 iunie a.c., răspîdită de agenția Rador și citită și în ziarele noastre de la 26 iunie, vorbește că în America s-a făcut o încercare vrednică de toată minunarea noastră. Industriașii de acolo au putut face ca, în 6 ceasuri și 4 minute, lîna tunsă de pe oi să ajungă un rînd de haine gata

de purtat. Industriașii engleji care au fost de față au spus că ei pot face aceasta și mai iute. În adevăr, în orașul Bradford, au putut face același lucru în 3 ceasuri, 20 de minute și 30 de secunde. Rîndul de haine a fost pe măsura d-lui Thomas, ministrul dominiilor engleze, care zice că-l va purta în vremea călătoriei pe care are de gînd s-o facă în Canada“ (Arhim. Scriban, „Ierarhia valorilor în viața noastră“, în *Viitorul*, 19, nr. 24, 15 decembrie 1931, p. 3).

„Demn de iubire“

„Bun era el, de o bunătate supraomenească: lui Richard Wagner, amicul și ginerele său, care într-o zi îi spunea: «Știi, tată, ți-am furat unul din motivele tale pentru *Walkyria* mea!» – «Cu atît mai bine», îi răspunse Liszt, «cel puțin astfel, muzica mea va putea trece la posteritate» (M. Mărgăritescu, „Festivalul Liszt. Concertul d-nei Delavrancea“, în *Flacăra*, 1, nr. 15, 28 ianuarie 1912, p. 119).

„O veche glumă evreiască“

„Un miliardar vine la un șadhen (agent matrimonial), lăsînd să se înțeleagă că ar vrea să se căsătorească. Plin de zel, șadhenul începe de îndată să ridice în slăvi o fată nespus de frumoasă, ce ajunsese de trei ori la rînd Miss America, dar bogătașul dă din cap: «Frumos sînt și eu». Cu prezența de spirit caracteristică profesiei sale, șadhenul se apucă imediat să laude o altă partidă interesantă, ce dispunea de o zestre de mai multe miliarde de dolari. «Nu-mi trebuie» spuse bogătașul, «sînt și eu destul de bogat». Imediat șadhenul trece la un al treilea registru, aducînd vorba de o tînără care la 21 de ani era conferențiar în matematică, ocupînd în prezent, la numai 24 de ani, postul de profesor titular la

Catedra de Informatică a MIT [Massachusetts Institute of Technology]. «Nu-mi trebuie soție deșteaptă», spuse miliardarul cu dispreț, «deștept sînt și eu». La care șadhenul strigă disperat: «Pentru numele lui Dumnezeu, ce fel de soție doriți?» «Una *cuvîncioasă*», îi răspunse bogătașul“ (Konrad Lorenz, *Cele opt păcate capitale ale omenirii civilizate*, Ed. Humanitas, 1996, pp. 65-66).

Atitudine

„Moralitatea la noi a ajuns o noțiune foarte elastică [...] Cuvîntul *Artă*, ce derivă din latinescul *Ars*, o contracție din *Aretô*, înseamnă: virtute, forță. Dar cînd – gîndindu-te la cei ce făceau «artă pentru artă» – scrii «porcărie pentru porcărie», nu te poți justifica nici în fața lumii nici în fața ta însăși. Cu ce se va putea plăti tineretului ultimul dram de nevinovăție ce i se răpește? Așa fiind, cum pretind profesorii să aibă copiii lecția de chimie sau de matematică în minte, cînd după o seară de spectacol duc adulterul în suflete!“ (Olga Nicolau-Stoika, „Imoralitatea în artă“, în *Bacăul*, 6, nr. 50, 3 februarie 1929, p. 1).

Statistică

„România de astăzi [1938] numără numai 12.121 biserici. Cîrciumile cu băuturi alcoolice sînt 164.000 la număr. Deci cum se exprimă revista *Poporul românesc*, 12 temnițe sufletești și trupești în jurul fiecărei biserici“ (*Moldova*, 2, nr. 54, 22 mai 1938, p. 3).

Sfat

„Să veghem ca plăcerile să fie reale și nu închipuite. Facem multe lucruri pentru că ne spun alții că sînt plăceri. Dacă le-am pune alt nume, am scăpa de ele“ (Sir John Lubbock, *Întrebuințarea vieții*, Ed. „Librăriei Universale Alcalay&Co“, [f.d.], p. 8).

Cântec de prieten



LERUI, LA UNIRE...

...*Celor înveșniciți în Duminica Pâinii!*

Noi,
 închinătorii printre spice,
 cuvântăm în iarnă:
 Trupul țării mume – fost cândva o
 pâine
 ruptă, nefiresc, în trei
 și încă în mai multe,
 nu-l ajunge ochiul prin istorii crude,
 Prin trecut de neguri frământat
 de boi plāvani
 în copita plugului codalb
 și cu lacrima bădiei
 troienită-n așteptări și-n veghe.

Noi,
 închinătorii printre spice,
 înghețăm cuvânt pe buze
 ca de piatră scumpă,
 – fie să rămână! –
 Să ne lumineze calea;
 prin sirepe timpuri,
 triptic de lumină
 cu sălașul la Galata
 și în Dealul Spirii.

Țara-i din țărani lăsată;
 mulți din ei flămânzi,
 desculți, și-au lăsat din griji pe
 altădată
 și au năboit cetatea,
 toți jurând UNIREA...

Noi,
 Închinătorii printre spice,
 Pomenim prin vârste
 cum duhnea a lup,
 a tutun de pușcă
 și-a pucioasă,
 cum se argintau, curate, clopote de
 strajă,
 semănând din ce în ce mai mult
 cu o tâmplă ca de jude de Zarand
 sortit roții și securii.

Și nu te mire, Mamă Țară,
 Colindul nostru scris pe inimi,
 pornit cu prealumină,
 negudurat în vorbe mincinoase,

purtat de căciulari,
 venit pe jos
 și nu-n minciuna lui hau-hau;
 că vezi doar bine cum
 pruncuții noștri-alături merg
 și-s încălțați în coji de nuci
 de la colindele mai vechi.
 Și neucid din când în când
 cu ochii lor strălumiți de spaime,
 adânci ca niște semne de-ntrebare.
 Și-n fereastra lor de suflet,
 azi, asasinii de flori dalbe
 mai scrijelează din topoare
 înscris de mugur pângărit... de
 foame...

Lerui, Doamne, Lerui,
 Greu-ii, Doamne, greu-ii!...

...!!!

...decembrie 1980. Recita-
 tă, în premieră, la Biblioteca I. L.
 Caragiale din București, ședință de
 cenaclu a Societății Literare „Re-
 lief Românesc”. Finalul a produs
 rumoare, „soțietarii” și-au dat coa-
 te, au chicotit, zâmbeau cu fereală,
 unii „nechezau”, reluând ultimele
 versuri și eu, probabil, treceam pe
 lângă Destin. Nu voi ști nicio-
 dată...

Dan SANDU

*
 * *

într-o zi toate cuvintele se vor
 termina

cu steagurile roșii bine înfipte
 cu pumnul strâns
 sau cu două degete ridicate

locul va arăta ca o biserică
 din care preotul a fugit

singură poezia
 asemeni lui Hristos
 Cel care a crezut în om

fiecare om cu pumnul lui de pământ
 râde în el
 plânge în el
 vorbește cu el
 suntem rădăcinile unei vii căreia
 aproape că nu ajungi să-i vezi
 strugurii

cârceii care se prind
 de un trunchi mort deja

un strigăt ne leagă de mâini
 și ni le duce la spate
 un strigăt doarme între noi
 un strigăt s-a cuibărit în privirile
 noastre

el e cel care bea vin și ne privește
 el e plumbul
 el altarul pe care vom muri
 întotdeauna de vii

*
 * *

nevindecat ești suflete al meu
 nevindecat privești printr-o fisură
 lumea

n-ai învățat nimic
 care te-ar putea opri
 deși ai trecut prin destule morți

Mioara BĂLUȚĂ

Lacrimi de Crăciun pentru satul natal

Am purtat totdeauna satul ca o taină în ființa mea și ca o dragoste sfântă pe care nici un rău nu a reușit s-o stingă. Sau chiar dacă a izbutit să o stingă, simpla amintire a satului a reaprins-o. Multe sunt misterele și mereu se pogoară altele peste noi..., fără oprire. Nimeni nu le știe numărul, afară de Dumnezeu. Și surprind prin frumusețea lor. Prin tăcere, dar mai cu seamă prin pace și odihnire, umple și înmiresmează sufletul de iubire dumnezeiască. Nu știu dacă lacrima care s-a oprit în gene este pentru satul meu pământesc sau pentru Paradisul pierdut? Gândul îmi spune că suspinul dureros din inimă este mai degrabă pentru colțul acela de Rai din care a fost izgonit Adam. Plânsul strămoșului nostru încă are ecouri în inimile tuturor oamenilor care au suflare de viață primită de la Domnul.

De aceea păstrăm așa vie speranța în tainele infinite care coboară... lin din ceruri ca o primă ninsoare a iernii. Așa cum și lacrimile topesc fierbințeala dorului după frumusețile copilăriei. E sigur că în sufletul tuturor copiilor Domnul a „sădit” raiul primordial.

Acum, la maturitate, abia câteodată ni se mai arată câte o frântură din lumina uliței copilăriei, pierdută zicem noi pentru totdeauna. Apare pentru o clipă, pentru ca repede să fie învăluită de grijile și întinările vieții.

Dar, mă întărește îndemnul Mântuitorului de a ne ruga tot timpul pentru a reveni la bunătatea și puritatea copiilor. Deși pentru noi este cu neputință, e certitudine că: „Unde voiește Dumne-

zeu, se biruiește rânduiala firii”.

Dar cum Raiul ne este inaccesibil în vremea viețuirii pământeste, mintea are menirea de a transcende satul într-un colț de Paradis care are în centru Pomul vieții (sfânta Biserică). De acolo veșnicia alungă orice umbră a răului care vine peste sat. Mă uimește tăria spirituală a unor sate din mărginimea Sibiului, de pildă. Dar nu numai mărginimea Sibiului, ci, toate satele României rezistă prin tăria credinței și a iubirii pentru Dumnezeu.

Mulțumim Domnului că a dăruit satelor românești o aură luminoasă ce are puterea de a ocroti de întuneric pe oricare fiu de român, ferindu-l de acele crize de identitate, pline de anxietate care le trăiesc mulți oameni de pe planetă.

„Pentru că identitate și simplitate numai Dumnezeu este”, după cum ne învață sfântul Maxim Mărturisitorul. Acest mi-

racol că Dumnezeu ne cheamă să îi fim fii, îl fac Sfintele Biserici din înălțimea satelor: că atunci când clopotele ne cheamă la cosmică Liturghie au forța de a depărta din minte și inimă toate acele griji și împrăstieri și a ne împărtăși din identitatea și simplitatea dumnezeiască de care ne vorbește Sfântul. Deși constatăm că fericirea copilăriei nu o mai putem reînvia, observăm cu bucurie că în fiecare an, la Crăciun, când sărbătorim Nașterea Domnului, toți vorbesc despre copilăria proprie ca și cum ar fi de față. Candoarea și sfințenia unui colind ne transcend instantaneu în lumea cerească a copilăriei. Așa se face că la marea sărbătoare a Nașterii Domnului, răsare și în sufletele tuturor oamenilor sublimul edenic al copilăriei, așa cum aripile ei ne-a purtat în spațiul mirotic al satului.

Valeriu TANASĂ

Pacostea numită împlinire

O șoptă trece prin zoile vremii,
Termenii bunului simț putrezesc
Sub tălpile ronțăite de stradă
Unde îngerii în deznădejde cresc.

Sunt legi și legile bunului simț,
Coaliții se fac, se desfac la comandă,
Un penal, doi penali ne dau lecții
De corectitudine, în dans de sarabandă.

În urlete pomesc hotărâri nefiltrate,
Zoile vremii încătușează nufierii puri,
Răzvrătirea vopsește țara cu ură.
În zoile vremii mai poți să înduri?

Luna spală trotuarul în noapte,
Soarele atârna o sârmă subțire,
Sufărința poporului pe ea se usucă
În pacostea numită împlinire!

Românu-i unic...

Să fie unic românul pe pământ?
Să aibă rădăcinile în tină și-n cuvânt?
Să-i fie pronunțată viața de înaintași?
Să lase urme sfinte, rodii la urmași?

Întru iubire românul lasă fructe
Pentru veșnicii neîntrecute,
De-aceea stau cu mâinile întinse
Să-l cuprind cu lacrimi și cu vise.

Să-l cuprind cu dragostea deplină
Ca pe o carte scrisă în retină,
Pe care-ai noștri copii s-o citească
Și-n litera luminii ei să crească.

Astfel cunoscut-am românul vieții mele,
Stând pe munți cu vârful între stele,
Îl sculpez în prag de fericire
Când tu, Românie, mustești de-a lui iubire!

Marin MOSCU

Teatrul popular haiducesc

Între obiceiurile tradiționale ale sărbătorilor de iarnă (colindatul, umblatul cu plugușorul, jocurile cu măști etc.), un gen distinct îl reprezintă spectacolele de teatru popular cu temă haiducească.

Preocupați de studierea originii, tipologiei și substanței acestui capitol al folclorului românesc, cercetătorii consideră că respectivele manifestări au apărut într-un anumit moment de evoluție a teatrului popular – atunci când eroul mitic începe să fie înlocuit cu eroul social. Un atare tip de eroare este și cel ce își asumă haiducia ca formă de revoltă antifeudală, mișcare social-istorică specifică sud-estului Europei, zonă aflată sub dominație otomană. După cum se cunoaște, în secolul al XIX-lea haiducii se bucură de o mare popularitate, întâmplări din viața acestora fiind evocate în numeroase creații folclorice. Astfel poate fi explicat și succesul pe care l-au avut în epocă scrierile lui N. D. Popescu, ori drama „Jian căpitan de hoți”, scrisă de Matei Millo și Ion Anestin, în jurul anului 1850 și dedicată celebrului răzvrătit.

Un punct de vedere, unanim recunoscut, asupra teatrului popular haiducesc este *originea cărturărească* a acestuia. Susținând că la izvoarele sale se află piesa de teatru mai sus menționată, datorată lui M. Millo și I. Anestin, folcloristul Gh. Nadoleanu, într-un studiu intitulat „O ipoteză asupra originii teatrului popular Jienii”, presupune că „...un creator anonim sau un actor ambulant a transpus piesa în formă populară, a creat o primă variantă, care apoi s-a răspândit. Din această variantă, prin adăugiri, omisiuni sau substituiri, au luat naștere alte și alte variante de Jieni, mai complete sau mai puțin complete, toate în esență păstrând neschimbat firul acțiunii și momentele principale ale variantei prime.”

Relevantă este și mărturisirea lui Mihail Sadoveanu în „Anii de ucenicie”. Fiind la Pașcani, prietenii săi l-au rugat să le scrie în ver-

suri, pentru sărbătorile iernii 1893-1894, un scenariu despre haiducul Jianu. Le-a împlinit dorința și, peste aproape 50 de ani, regăsește acel text în repertoriul tinerilor din Reditu lui Tatar, localitate din preajma Iașilor. Așadar, o variantă a teatrului de haiduci „Jienii”, răspândită între Pașcani și Iași, a fost scrisă de Mihail Sadoveanu.

Integrat manifestărilor populare ale Anului Nou, teatrul cu tematică haiducească este semnalat frecvent în realitatea noastră folclorică cu precădere în Moldova. Folclorizarea unei creații culte și larga ei răspândire în mediile sătești – chiar dacă eroul principal, Iancu Jianu, nu aparține zonei – se explică prin faptul că Moldova, în comparație cu celelalte ținuturi românești, este incomparabil mai bogată în forme de folclor cu caracter teatral.

Spectacolele teatrului popular haiducesc cunosc numeroase variante, afirmate sub diferite titlaturi: „Jianu”, „Bujorul”, „Balada lui Jianu”, „Codrenii”, „Banda lui Bujor”, „Banda lui Groza”, „Banda lui Coroii”, „Bujoreni” etc. Existența, însă, a unei surse comune de inspirație a impus tuturor variantelor același subiect, același mod de desfășurare a acțiunii, aceleași tipuri de personaje și mijloace de expresie.

Aproape în toate cazurile piesa debutează cu dialogul dintre Anul Nou și Anul Vechi, personaje alegorice ce fac legătura cu sărbătoarea care prilejuiește spectacolul. Apoi facem cunoștință cu ceata haiducilor, care își așteaptă căpitanul. Un corn de vânătoare îi anunță sosirea și astfel ceata se întregește. Căpitanul povestește haiducilor împrejurările prin care a scăpat de urmărirea puterii și îi îndeamnă să înceapă pregătirile pentru iernat. După momentul când li se alătură și alți haiduci, sunt surprinși de putere. Căpitanul este legat în lanțuri. Amenințat cu închisoarea, el refuză propunerea de a abandona haiducia. În final, cu ajutorul mamei sale,

ori al iubitei, Jianu își recapătă libertatea.

În localitățile unde se practică acest obicei-spectacol, pregătirile încep cu 2-3 săptămâni înainte de Crăciun. Se aleg interpreții și casa la care va avea loc repetițiile, se procură costumația necesară și elementele de recuzită. În general, interpreții sunt bărbați, rolurile de femei (atunci când se respectă rigorile tradiției) fiind jucate de travestiți.

Asemenea celorlalte manifestări dramatice populare, teatrul cu haiduci este o formă de artă sincretică, ce se bizuie pe puterea reunită a cuvântului și muzicii, dar și a gestualității și a reprezentărilor plastice. Caracteristica definitorie a unui atare tip de spectacol este alternarea textului vorbit cu melodii cântate solistic sau în grup. Forma scenariului este, oarecum, naivă, în componența sa făcându-se remarcate fragmente din cunoscute doine și balade de haiducie, dar și versuri neinspirate, ori expresii nu pe deplin asimilate. Muzica, întocmai ca și textul literar, evidențiază același aspect mozaicat. Reprizele muzicale, ca și prezența din abundență a replicilor cântate, impun reprezentației un pronunțat caracter de vodevil.

Prezentată de la casă la casă, drama haiducească nu-și poate permite utilizarea unei anumite scenografii, iar elementele de recuzită trebuie reduse la strictul necesar. În aceste condiții un interes deosebit este acordat costumației interpreților, chiar dacă nu se va ajunge la o dimensiune plastică de mare rafinament, așa cum ne-au oboșnit jocurile cu măști.

Este evident că apariția spectacolului dramatic, constituit în secolul al XIX-lea – care beneficiază de un text încheșat și de personaje bine conturate, angajate în dialog etc. – marchează un stadiu evoluat al teatrului popular.

Constantin DONEA

Banda lui Jianu

Personaje: Iancu Jianu, Corbea, Fir Mărar, Trifoi, Tisa (sora lui Fir Mărar, iubita Jianu-lui), Mama Jianului, Anul Nou, Anul Vechi, Căpitanul, Vânătorul, Ciocoiul, Haiducii.

Haiducii (cântă):

- Iată, Anul Nou s-a apropiat!
Din ceruri vă vine-mpodobit
Și, iată-l, ca o mireasă,
Vă vine-mpodobit,
Anul Nou ce l-ați dorit!

Anul Nou:

- Bună seara, gazde mari,
Flăcăi, fete, gospodari,
Ați primit vreo veste-aleasă,
De v-ați strâns laastă casă?

Anul Vechi:

- Noi ne-am strâns cu bucurie
Și-așteptăm acum să vie
Anul Nou, frumos ca floarea,
L-așteaptă toată suflarea!
Dar tu, mândră tinerețe,
Din a moșului bătrânețe,
Spune-mi mie, cine ești,
Cu ce nume te numești?

Anul Nou:

- Moșule cu barba albă,
Cum e câmpul cu zăpadă,
Parc' ai avea chef de sfadă?
Cu mine să nu te cerți,
De ți-am greșit, să mă ierți,
Căci greșeala cu iertare
Mare-nsemnătate are.
De vrei să știi cine sunt,
Să-mi dai voie să-ți răspund:
Cată-n sus a ta privire
Și citește ca-n psaltire,
Hai, citește, că nu-i greu
Pe paloș numele meu!

Anul Vechi:

- Ia, citesc, că nu e greu –
Tinere, ești Anul Nou!

Anul Nou:

- Cred acum c-am dovedit,
Cine sunt pe-acest pământ!

Anul Vechi:

- Da, An Nou, ai dovedit
Cine ești pe-acest pământ!
Dar nici eu nu-s om pământesc,
Că sunt tot un crai ceresc.
Cine vrea să mă cunoască,
Numele să mi-l citească,
Să-l citească, nu e greu,
De pe ist caval al meu!

Anul Nou:

- Aceste slove străvechi
Îmi spun că ești Anul Vechi!
Moșule îmbătrânit
Și de puteri părăsit,

Cât ai stat pe-acest pământ,
Vreamea cum ți-ai petrecut?

Anul Vechi:

- Iată, An Nou, îți răspund
Vreamea vum mi-am petrecut,
Cât am stat pe-acest pământ.
Eu, când am venit pe lume,

Eram tot tânăr ca tine

Și din cele tinerețe,
Pân' acum, la bătrânețe,
Pentru-acest popor iubit,
Dreptate am rânduit.

Și-am răsărit soarele

Și-am potrivit ploile,
Și-am strecurat vânturile,
Ca cea brazdă de sub plug
Să dea semne de belșug.
Și-am avut, An Nou, de toate:
Și pace și sănătate!

Foaie verde lemn uscat,
Vine vremea de plecat,
Vine ceas de bun rămas –
De acum An Nou, te las.

Anul Nou:

- Moșule cu barbă albă,
Cum e câmpul de zăpadă,
Acuma, la moartea ta,
Cu jurământ m-oi lega,
C-am să fac la fel ca tine,
Pe pământ să fie bine!

Haiducii (cântă):

- Acest an, cu bucurie,
Noi cu toții l-așteptăm
Și cu mare veselie,
Noi cu toții să-l cântăm!
An de bucurie,
An de veselie,
Primiți, ascultători,
Căci asta-i așteptarea noastră,
Anul Nou dorit,
Care, iată, din ceruri,
La noi iară a venit!

Haiducul I:

- Dar tu, măi, ciocoi spurcat,
Aici pe unde-ai intrat?
Că din codrul ista mare
Ai să ieși fără parale!

Ciocoiul:

- Măi, haiduce ortoman,
Zău că nu am nici un ban!...
Și de am vreo trei parale,
Nu ți le dau dumitale!

Haiducul II:

- Atunci vei sta aici, arestat,
Până vine-al nostru comandant!

Corbea (cântă):

- Pe vârful Carpatului,
Jos pe creanga bradului,
Țipă puiul corbului.
Și voinicul de-l vedea,
Din guriță-așa-i grăia:

Ce ți-pui de corbuleț,
Negru și la pene creț?
Ori ți-i foame, ori ți-i sete,
Ori ți-i dor de codru verde?
Nu mi-i foame, nu mi-i sete,
Nu mi-i dor de codru verde;
N-aș mânca faguri de roi,
Aș bea sânge de ciocoi!

(către haiduci)

Bună seara, bună seara,
Frații mei, haiduci!
Ce stați, ce vă gândiți,
De Iancu Jianu, ce mai știți?

Haiducul I:

- Of, Corbene, Corbene,
De mult stăm și ne gândim,
Dar de Iancu Jianu
Chiar nimic nu știm!

Haiduc II:

- Poate o fi adormit pe brațele
iubitei sale, Tisa!
Ori l-o fi prins potera!

Haiduc I:

- I-auzi buciumul cum sună,
Peste plai, în depărtare;
N-o fi căpitanul oare?

Corbea (cântă):

- Foaie verde trei gutui,
Trei gutui, trei alămâi,
Iancule, de unde vii?

Jianu (cântă):

- Vin din codrii de pe Jii,
Aduc aur și argint,
Să dau la copii în crâng,
Că-s copii fără de minte,
Prăpădesc la gloanțe multe.
Măi, podar, podar, podar,
Trage podul mai la deal,
Trage podul să trec Oltul,
Că mă prăpădesc cu totul!
Dar podarul zăbovea,
Potera mă ajungea.
Foaie verde lemn câinesc,
Stau pe loc și mă gândesc:
Decât să mă rog de-un prost,
Mai bine dârz, cum am fost.
Că mi-i murgul cam nebun,
Trece Oltul ca pe drum;
Că mi-i murgul nărvos,
Trece Oltul ca pe jos!
(Se adresează haiducilor)

Bună seara, frați haiduci!
Ce stați, ce vă gândiți?
Uite, vara a trecut
Și noi bani n-am strâns nimic.
N-ați văzut pe vreo călare,
Vreun ciocoi cu punga mare?

Haiducul I:

- N-am văzut, că de vedeam,
Iute punga i-o goleam!

Haiducul II:

- Iancule, din întâmplare.
Ieri pe la amiaza mare,
M-am trezit cu ist ciocoi,
Cu balcâzul, cu spurcatul,
Că ne asuprește satul.

Jianu:

- Bravo, bravo, măi voinici,
Cu toate că bani n-avem,
Dar noi veseli, tot suntem!
Iar pe ist ciocoi spurcat,
Duceți-l la curățat!

Haiducul II:

- Măi, ciocoi, suflet de câine,
Dă pungile încoa, la mine,
Că de nu, te iau de chică
Și-ai să dai banii de frică!

Trifoi (cântă):

- Și-am zis verde de trifoi,
Măi, Jiene, măi!

Ia-mă în ceată cu voi,
Că eu vin de la hotară
Și ciocoi ne omoară,
Ne iau boii de la car
Și porumbul din hambar.
Eu te rog, bade Jiene,
Fă-mi și mie o plăcere:
Primește-mă-n ceata ta,
Cu dor de-a mă răzbuna!

Jianu (cântă):

- Te primesc în ceata mea,
Cu dor de-a te răzbuna
Și, vai, de acel păgân,
Ce-a supt sânge de român.
Te iau în ceată cu mine,
Dacă tu ai gânduri bune;
De cumva ai gânduri rele,
Uite pistoalele mele!

Trifoi (cântă):

- Căpitane, căpitane,
Toate gândurile-s bune,
Numai unul mă umbrește:
Potera ne urmărește!

Jianu (cântă):

- N-aveți teamă, măi voinici,
Cât mă vedeți pe mine-aici,
C-am crescut ca stejărelul
Și am brațe tari ca fierul.

Haiducii (cântă):

- Măi, stejar pletos și verde,
Pe sub tine nu se vede
Haiducel în codrul verde.
Am o țară mult iubită,
România renumită,
Dușmanii au vrut s-o ia
Și-au găsit haiduci în ea.
Măi, băiete-băiețele,
Vin' să-ți dau armele mele,
Arme bune, de pandur,
Cu aur jur-împrejur.
Tu la brâu de le-i purta,
Colo-n vale, vei alfa,
O copilă mândruliță,

Ce-ți dă ochii și-o guriță.

Fir Mărar (cântă):

- Și-am zis verde fir mărar,
Mă urcăi în pătular
Și zării, sub un umbrar,
Un voinic cât un stejar.
Sunt un haiduc rățăcit,
Pe sub șale n-am nimic,
Decât bățul ciobănesc,
Pușca și patru pistoale,
Patruzeci de-ncărcătoare.

(către Jianu)

Bună seara, fătul meu,
Mândru, renumit flăcău,
Român vrednic de pe-aici,
Căpitan peste haiduci,
Primește-mă-n ceata ta,
Cu dor de-a mă răzbuna
Pe un câine gulerat,
Care sora mi-a furat.

Jianu:

- Te primesc în ceata mea
Și un cântec vom cânta:

Jianu și Fir Mărar (cântă):

- În dumbrava de la strungă
Sunt de cei cu flinta lungă,
Care dau ochiș la pungă,
În dumbrava cea vecină,
Zării zare de lumină;
Nu știi, zarea focului,
Ori pușca haiducului.
Trecui Oltul jumătate,
Ciocoi mă-ntreb' de carte,
Eu le-arăt flinta la spate,
Să citească, de se poate.
Flinta, zău, îmi este goală –
Fug ciocoi, de se-omoară;
Flinta, zău, îmi este seacă –
Fug ciocoi, de se-neacă!
Și-mi dau drumul, să mă duc,
Că sunt tânăr și-s haiduc!

Căpitanul (către Jianu):

- Măi, străine înarmat,
Aici, pe unde-ai intrat?
Spune-mi mie cine ești,
Cu ce nume te numești,
Că-n furia ce mă gădesc
Și creierii-n cap ți-i zdrobesc!
Dă-ți cuvântul mai curând,
Că-ți zbor creierii în vânt!

Jianu:

Pesemne că tu nu știi
Că-s Jianu cel vestit,
Ce din codri am venit
Și dacă nu te încrezi,
Vină-n codru și-ai să vezi:
Unde-s tufele mai mari,
Zac în sânge boieri mari,
Unde-s tufele mai mici,
Ștau pitiși ai mei haiduci.
Aștia sunt voinicii mei,
Care bagă gloanțe-n voi!

Căpitanul:

- La cuvântul ce mi-ai dat,
Meriți să fii arestat
Și în temniță băgat
Și păzit de Vânător
Pentru pradă și omor!

Jianu:

- Cum, măi, la prima întâlneală
Vrei să mă pui la opreală?
Ai puțină-ngăduială,
Că-n furia ce mă gădesc,
Aici pe loc te nimicesc!

Vânătorul:

- Măi, Jiene-ngrozitor,
Nu-ndrăzni a face-omor,
Că ăsta-i frate cu mine
Și te-mpușc ca pe un câine!
Predă-te, Jian, legat,
Că de nu, mori împușcat!

(Jianu și haiducii se predau)

Jianu (cântă):

- Codrule, eu plec din tine,
Nu mai plânge după mine,
Nu ți-am făcut niciun bine,
Iar de ți-am făcut vreun rău,
Mă l-oi trage singur eu.

Căpitanul și Vânătorul (cântă):

- Pentru prada mare
Să-l lovim, să piară,
Să-l lovim, să-l lovim
Și să-l chinuim!

Jianu (cântă):

- Mi-a sosit clipa cea grea,
Care mi-a fost scrisă miă.
Vină, maică, de mă vezi,
De mă vezi cum stau legat.
Stau legat în lănișoare
Și de mâini și de picioare.
Barba-mi bate brațele
Și părul călcâiele;
C-o parte de păr mă șterg,
Cu cealaltă mă-nvelesc.
Maică, scumpă maică,
Pe-al tău fiu dorit,
Vină, scumpă maică,
De-l vezi chinuit.

Mama (cântă):

- Măi, Jiene, fătul meu,
Să faci cum ți-oi spune eu,
Primește-mă-n ceata ta,
Cu dor de-a mă răzbuna.
Și-ți dau cincizeci de poli noi,
Să te scap de la nevoi.

Tisa (cântă):

- Peste vârful codrului
Bate vântul Oltului,
Rupe meri și rupe peri
Și desparte pe doi veri.
Pe noi cin' ne-a despărțit,
Fie-i moarte de cuțit,
De cuțit fără rugină,
Moară fără de lumină!
De ne-a despărțit fecior,

Fie-i moartea de topor;
De ne-a despărți o față,
Să moară nemăritată;
De ne-a despărțit femeie,
Funia în gât să-i steie!
Colo-n vale, la izvoare,
Stă Jianu la-nchisoare,
Cu cătuși la mânișoare
Și cu lanțuri la picioare.
Lăcrimați izvoarelor,
Plângeți voi, haiducilor,
Plângeți voi și încercați
Pe Jian de mi-l scăpați!

Jianu (cântă):

- De când eram copil mic,
Dădeam semne de voinic;
Când eram de-un an și-o lună,
Mă ținea maica de mână,
Ștergeam pușca de rugină;
Când eram de doisprezece,
Știam Dunărea a trece,
Cercam vinul dacă-i rece,
Pivnița de-i răcoroasă,
Crăsmărița de-i frumoasă.
Când eram de anii toți,
Eram căpitan de hoți.
Pe un drum îndepărtat,
Trece carul ferecat,
Cu Jianu-n el legat
Și în urma carului
È mama Jianului.
Mama Jianului plânge,
Lui din răni îi curge sânge.
Taci, măicuță, nu mai plânge,
Că 'napoi nu m-or aduce.
După ce l-o-ntemnițat
Se uita cu jale-n sat,
Să-i vadă pe-ai lui ce fac.
Și-a văzut cum plânge mama,
Sus pe prispă, în pridvor,
Ștergea ochii cu năframa,
Că i-i dor de-al ei fecior.
Zi, Radule, din cimpoi,
Doina noastră de nevoi,
Zi, Radule, legănat
Și cu dor amestecat!
Bate-i, Doamne, pe vlădici,
Care l-au legat aici
Și-au făcut din sfânta lege,
Un gunoi, de n-ai ce-alege
Și-au umplut țara de bir
Și pe ofițeri cu fir!

Căpitanul:

- Măi Jiene, măi Jiene,
Spune tu domniei mele,
Cât prin țară-ai haiducit,
Mulți creștini ai omorât?

Jianu:

- Domnule, măria ta,
Jur pe tinerețea mea!
Cât prin țară-am haiducit,
Eu creștini n-am omorât!
Că unde vedeam săracul,

Iute-mi ascundeam baltașul,
Îi dam bani de cheltuială
Și haine de primeneală.
Dar când întâlneam ciocoiul,
Mult îmi ardea sufletul,
Pân' nu-i retezam gâtul!
Frate Corbea, măi Corbene,
Astăzi sunt în lanțuri grele.
Tu în urmă de rămâi,
Toți haiducii să-i aduni
Și să lupți, să lupți mereu,
Precum am luptat și eu!

Corbea:

- Căpitane, căpitane,
Cuvintele dumitale
Mi-au adus o mare jale!
Spui că-n urmă de rămân,
Toți haiducii să-i adun,
Dar gândește-te în sine,
Ce ne-om face fără tine?
Măi, viteazul codrilor,
Nu mai ai vreun gândișor?

Jianu:

- Hei, tu Corbea, frățior,
Tot mai am un gândișor!
(către Căpitan)
- Domnule ofițer,
Stând sub paza acestui Vânător,
Mi-a venit un gândișor:
Să vă dau la amândoi
Chiar o pungă cu poli noi,
Ca de voi să fiu scăpat,
De haiduci înconjurat,
Cu arme eliberat!

Căpitanul:

- Auzi, frate Vânător,
Ce spune acest Jian îngrozitor –
Că ne dă o pungă cu poli,
Ca noi să-l lăsăm scăpat,
De haiduci înconjurat,
Cu arme eliberat.

Vânătorul:

- Hai, măi frate, s-o luăm,
Pân' la urmă, bani s-avem,
De iernat și de vărat
Și la toamnă de-nsurat.

Căpitanul:

- Măi, Jiene-ngrozitor,
Dă banii câți îi avea,
Puștile de jos le ia,
Că de noi vei fi scăpat,
De haiduci înconjurat.

Jianu:

- Bagă mâna-ntre pistoale,
Vei găsi o pungă mare,
Ia tot ce-i găsi în ea!

Căpitanul:

Treci, măi frate Vânător
Și dezleagă-l
Pe-acest Jian îngrozitor.

Jianu:

- Domnule ofițer,
Deschide ferestrele,
Să ne vedem fețele,
Să ne-auzim vorbele!

Căpitanul:

- Mergi, Jiene, mergi cu bine,
Că nu-i vrednic pentru mine
Să omor haiduc ca tine.
Mergi, Jiene, sănătos,
Că la mâna noastră-ai fost!

Haiducii (cântă):

- Iha, tra, la, la,
A scăpat Jianu, da!

Jianu (cântă):

- Cine-n cale mă-ntâlnește,
Nu-ntreabă unde mă duc,
Păru-n cap i se zburlește,
Că mă știe că-s haiduc.
Frunză verde ruptă-n cinci,
Plin e codrul de haiduci,
La tot fagul câte cinci,
Tot haiduci de-ai mei voinici.

Haiducii (cântă):

- Iha, tra, la, la,
A scăpat Jianu, da!

Din colecția
Constantin DONEA

(Cules de la **Ion Palaghiu**,
satul Cotumba, comuna
Agăș, județul Bacău, 1973)



Secven-
ță din
jocul
Jianului
băcăun,
surprins
de
fotograf
în anul
1960

Gheorghe Velea sau Lecția Naturii

Se apropie iarna cu sărbătorile ei importante, cu un timp al meditației tihnite și al amintirilor; așadar socot nimerit să-l readuc din trecerea vremii pe artistul Gheorghe Velea, cel care a amprentat puternic – prin viață și operă – lumea culturală a urbei. A făcut parte dintre cei câțiva plasticieni proteici care au așezat Bacăul pe harta artistică a țării, coagulând efervescența unor tineri (pe atunci) care au alcătuit din mers o filială dinamică și valoroasă pe plan național.

A văzut lumina zilei la Piatra Neamț și a absolvit Liceul „Petru Rareș” din localitate, arătând din copilărie o fascinație specială față de operele de artă și de exercițiul artistic necesar. Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București i-a cunoscut debutul la secția de sculptură, dar plăcerea de a picta și desena l-a făcut remarcat de către maestrul Corneliu Baba și Alexandru Ciucurencu, fiind transferat la Pictură, absolvind la clasa lui Corneliu Baba și Aurel Vlad, în 1966.

La Bacău desfășoară o amplă și dedicată activitate pedagogică în calitate de profesor sau inspector școlar. În 1990 a avut un aport substanțial la înființarea Liceului de Artă „George Apostu”, adunând în jur mulți tineri creatori, împreună cu care a inițiat și organizat tabere în mijlocul naturii, devenite în timp chiar internaționale. O boală necrutătoare l-a condus în lumea umbrelor în primavara anului 1996.

Iradia un umor hâtru, cu subînțelesuri și s-a străduit să treacă dincolo de imaginea vizibilă, căutând ideea sau esența motivului natural, dar și armonia legilor plastice. Pomii, florile sau chiar oamenii au fost reduși la maxima simplificare, mai mult pretexte ale multiplelor combinații subiective, originale, ale reperelor tematice transpuse în rezolvări compoziționale și cromatice prin limbajul plastic personal. Timpul scurs atestă mai bine valoarea demersului artistic și sinteza fericită de modernist clasic. A fost irepresibil atras de peisajul natural al pădurii sau al satelor risipite, dar în egală măsură a pictat naturi statice cu flori sau portrete printr-o manieră lesne recognoscibilă în care detaliile se pierd în cadrul compoziției și cromaticii care îl definesc artistic și spiritual.

„Profunzimea viziunii lui ține de arta de a privi și iscodi un topos:



satul”, ne spune criticul Valentin Ciucă, căruia îi arogă valențe arhetipale, o fărâma de eternitate, consacrată printr-o relație sacră. „Lecția naturii e una a măreției prin simplitate. Artistul a deprins taina și-și adecvează comportamentul și recuzita unor principii elementare. De aceea tonul cromatic e mai întotdeauna grav. Armonia construcției grafice se realizează prin prezibile alternări de planuri în adâncime, marcate cel mai adesea prin succesive degradări ale culorilor de fond. Privirea aleargă sprinten în primele registre și se pierde în fundaluri încărcate de misterul depărtărilor. Transparente, mase compacte, valori, vibrații sonore. Peisajul vast poate dobândi ritmuri de rapsodie”, nota același Valentin Ciucă în „Exerciții de fidelitate”, Editura ART XXI, 2007.

Dacă într-o primă etapă artistul metamorfoza lecția babistă prin tonuri saturate, substanțiale, susținute într-o cromatică intensă, inviorată prin accente surprinzătoare; mai apoi tușa se eliberează destinsă, dar bine controlată emoțional și empatic într-o expresivitate fulgurantă și dinamică. Pare că expune motivul dintr-o suflare, însă aceasta e rodul unor acumulări și asimilări îndelung cumpănite, care au rodit în timp asigurându-i originalitatea. Nu pot trece peste câteva lucrări importante, în ciuda riscurilor, pentru că fiecare tablou narează și colorează povestea locului ales. *Iarnă la Dărmănești, Valea Budului, Lizieră de copaci, Iarnă la Gherăiești, Case la Lunșani, Tescani, aleea cu plopi, În amurg* au respirația capodoperelor și a crezului artistic al lui Velea, cel care a continuat expresiv moștenirea vizuală a maștrilor săi declarați Dumitru Ghiță și Corneliu Baba. Chiar dacă însuși artistul se declara fascinat de peisagistică, îndrăznesc să afirm că naturile statice cu flori sunt chiar mai provocatoare, deoarece oferă posibilitatea de a-și etala virtuțile de

colorist prin subtile efecte cromatice. Reduse la pete abia conturate, florile lui Gheorghe Velea demonstrează sensibilatatea specială și știința cromatică, ce îi potențează efectele de mare rafinament. Respirația coloristică mai vie și mai diversificată, plină de creativitate conduce privitorul către admirație necondiționată.

„Abia simțită, respirația culorilor cuprinde încet cadrul, ca un lichid ce se supune constrângerii formei care îl conține. Marile suprafețe vibrante sunt sparte la un moment dat de pata îndrăzneată a unui vas, a unei draperii de un alb abia modelat, brusc, echilibrat perfect, pe care-l ghicești îndelung lucrat, cântărit, amenințat de câte un element care din simplu detaliu devine solist. Acuratețe, prețiozitate în sensul bun al cuvântului, căldura și lumina interioară discrete, constante, o grijă aproape pedantă pentru viața culorilor sau, altfel spus, câteva din trăsăturile picturii lui Gheorghe Velea”, scria Anamaria Baci.

Iarăși enumăr niște lucrări reprezentative, deși citatul de mai sus spune aproape totul. *Vas și pahar cu flori, Dumitrițe, Crizanteme cu dumitrițe, Flori cu lămâie, Mere și flori, Natură moartă cu flori*, alcătuiesc la rândul lor o direcție stenică, optimistă a preocupărilor artistului.

Pictorul a abordat și portretisca, animat de intenția devolării chipului interior al subiectului, trasat cu mare parcimonie stilistică, mai degrabă supuse logicii compoziționale și constructive. Extraordinare mărturii sunt date de *Autoportrete*, adevărate „cimilituri” vizuale, care-l definesc în fața posterității, realizate cu o fină și tandră autoironie.

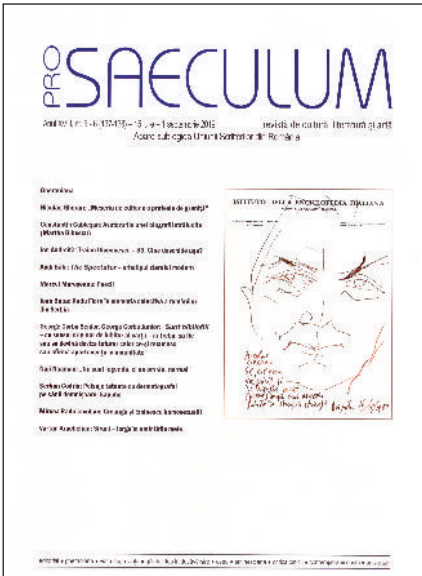
Încheiem apelind din nou la considerațiile lui Valentin Ciucă, cel care semnaleză solitudinea interioară a lui Gheorghe Velea (semnatar ludic VeGhe), altoită pe fondul unei boeme de extracție nobilă, interbelică: „Expresia de nobil dostoievskian transfigura atitudinea unui sihastru. Numai astfel își putea explica de ce opera de artă este locul unde se întâlnește Dumnezeu din noi cu cel din afara noastră.”

Radu CIOBANU



La jumătatea lui brumărel, Biblioteca „George Bacovia” din Buhuși a fost gazda unei manifestări de anvergură: lansarea cărților „Reflecțiuni de pe coclauri” de Petre Botezatu (Editura Ateneul Scriitorilor, 2019) și „O istorie a opiniilor privind filosofia lui Mihai Eminescu” de Ștefan Munteanu (vol. II, Editura Eikon, 2019). Moderat de Ion Fercu, dialogul pe marginea lor i-a antrenat, alături de autori, pe Constantin Călin, Adrian Jicu, Ion Tudor Iovian, Ion Dinvale, Petre Isachi, Ioan Dănilă, Viorel Savin, Dumitru Brăneanu, Cristina Ștefan și C. Galben.

Reviste moldovalaha



Noul număr dublu al revistei focșănene **Prosaeculum** păstrează ținuta aproape academică a celorlalte și ne încântă cu un sumar dens și incitant, începând cu editorialul „culinar aniversar” și „Nevoia de repere absolute”, continuând cu *Eminescu în limba polonă*, *Nicolae Iorga la Iași în vreme de război*, *Misiunile militare aliate în războiul de întregire*, *Avatarurile unei biografii strălucite (Martha Bibescu)*, *Unii au înțeles Miorița pe dos*, *Eterona - ideea „năstrușnică” a unui căpitan... de geniu* etc. și încheind cu o pagină dedicată cărților primite la redacție. Un loc aparte îl ocupă evocările dedicate acestui „uriaz din breasla cărților”, cum e numit Nicolae Gheran, dar și creației originale, printre semnături numărându-se poezii Marcel Mureșeanu, Șerban Codrin, Victoria Milescu, Nicolae Cabel, Ana Podaru, Camelia Ardelean și Alexandru Jurcan, prozatorii Doina Cherecheș, C. Turturică, Mihai Sălcuțan și Dumitru Hurubă, dramaturgul Nicolae Havriliuc ș.a. Dintre băcăuani: Grigore Codrescu, Petre Isachi, Ion Fercu, Dan Petrușcă și Mariana Zavati Gardner.

Vă semnalăm primirea spre lectură a următoarelor volume:

- Rodica Dascălu - **Nervuri** (Bacău, Editura Ateneul Scriitorilor, 2018);
- Petruș Andrei - **Pelin de mai... bine** (Bârlad, Editura Sfera, 2019);
- Marin Moscu - **Între două**

capete de lumină (Iași, Editura StudiS, 2019);

- Decebal Alexandru Seul - **Despărțirea** (București, Editura Christian, 2018);
- Ioan Ouatu - **Depărțări sfinte cu lacrimi** (Bacău, Editura Fundației Culturale



Numărul din octombrie al periodicii de atitudine, cultură și informație **Viața băcăuană** e dedicat în întregime oglindirii celei de a XVIII-a ediții a Festivalului de Creație „Avangarda XXII”. Alături de interviul cu poetul și criticul literar Daniel Nicolescu, care deschide sumarul, sunt inserate opinii pe marginea colocviilor incluse în programul manifestării, începând cu Dumitru Lecca, Valeriu Stancu, Nichita Danilov, Petre Isachi, Ion Fercu, Lucian Strochi, Cornelia Ichim Pompiliu, Ioan Neacșu, Gabriela Gîrmacea (*Efectele culturii stradale în societate*), continuând cu Ioan Enache, Cornel Paiu, Gheorghe Simon, Cornel Galben, Daniela Șontică, Dan Iacob, Mihail Tomozei și sfârșind cu concluziile formulate de Cornelia I. Pompiliu (*Creștinismul, încotro?*). Sunt inserate, de asemenea, articole de Theodor G. Calcan și Cristina Ștefan, comunicatul de presă dedicat Simpozionului Național de Estetică și publicată lista cu laureații, precum și premianții Fundației Culturale „Geogeta și Mircea Cancicov” și ai Fundației Culturale „Familia Lecca” (CSG

Cancicov, 2017);

- Valeria Manta Tăicuțu - **Anotimpuri de plumb** (Buzău, Editura Editgraph, 2019);
- Silvia-Ioana Sofineti - **Mortul viu** (idem, 2018).
- Irene Postolache - **Vreau să urc la munte!** (Brașov, Editura Libris Editorial, 2019.

Festivalul-Concurs Național de Creație Literară „Avangarda XXII”

Organizată la final de răpciune de Fundația Culturală „Geogeta și Mircea Cancicov”, cu sprijinul Consiliului Județean Bacău, cea de a XVIII-a ediție a „Avangardei” și-a înscris în program, între altele, colocviile cu tema „Efectele culturii stradale în societate” și „Creștinismul, încotro?”, Salonul cărții și festivitatea de decernare a premiilor.

„Căștigul cel mai mare al Festivalului – a conchis criticul Ioan Holban, președintele juriului – sunt tinerii. Victor Munteanu și-a asumat și acum o țintă precisă: creația originală.” În ton cu el au fost și ceilalți membri ai acestuia (Geo Vasile, Vasile Spiridon, Lucian Strochi, Victor Munteanu), care au decis că laureații anului 2019 sunt următorii:

Premiul special pentru cartea de poezie: Valeriu Stancu (*armurier de curcubeie*, Editura CronEdit);

Premiile pentru cărțile de poezie ale anului 2018: Ioan Enache (*Judaicainul*, Editura Studion), Dan Petrușcă (*Aproape anacronic*, Editura Limes), Daniel Nicolescu (*Sposedanii nocturne*, Editura Egal);

Pentru cartea de proză: Ștefania Oproescu (*Cutremur în aer*, Editura StudiS)

Pentru cartea de critică literară/ eseu: Ion Fercu (*Prin subteranele dostoiievskiene*, Editura Junimea), Petre Isachi (*Cartea-Sfinx și deriva hermetică*, Editura Rovimed Publishing);

Pentru cartea de traducere: Gheorghe Iorga (*S.G.L.L.* de Sadegh Hedayat, Editura Limes);

Pentru reviste literară și de cultură: „Mișcarea literară” (Bistrița);

Pentru tinerii care nu au debutat editorial în 2018 și nu au depășit vârsta de 47 de ani (poezie): Elena Bălășanu (Craiova) – Premiul I și Premiul Revistei „Argeș”; Ion Pițoiu (Cluj-Napoca) și Laurența-Laura Tiron (Tecuci) – Premiul al II-lea și Premiul Revistei „Mișcarea literară”; Denisa-Paula Arcip (Piatra-Neamț) – Premiul al II-lea și Premiul Revistei „Spații culturale”; Adrian-Cătălin-Andrei Mic (Bistrița) – mențiune.

Premiile pentru proză și critică literară/eseu nu s-au acordat, dar în cadrul festivității s-au anunțat laureații Fundației Culturale „Geogeta și Mircea Cancicov”, decizi de juriul acesteia (Dumitru Brăneanu, Theodor-George Calcan, Victor Munteanu):

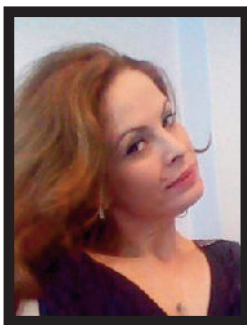
Pentru cărțile de poezie: Ion Timaru, Alexandru-Nelu Huidici;

Pentru cărțile de proză: Eugen Verman, Stanomir Petrovici, Adrian Lungu;

Pentru cărțile de istorie culturală, monografie, memorialistică, jurnal, publicistică: Dan-Gabriel Arvătescu, Gheorghe Simon, Daniela Șontică, Mihai Buznea, Ioan Neacșu, Gabriela Gîrmacea, Constantin Tudose;

Premiul special al Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor din România: – Tincuța Horonceanu-Bernevic (*Când totul era verde*, Editura Limes).

Premiile Asociației Culturale „Familia Lecca”: Vasile Băcu (*Motiv de toamnă*, Editura Mistru) și Cornel Paiu (*Biblioteca din turn*, Srisul Românesc). (C.H.)



Ana PODARU (Anglia)

N. 27 octombrie 1974, în comuna Nicolae Bălcescu, județul Bacău - m. 7 octombrie 2019, la Haywards Heath West Sussex. Autoare a volumelor *Firimituri de fericire* (2014), *Fluturi în infern – Butterflies in Inferno* (2015), *13 Octombrie rece. Icarii timpului* (2017), *Cad îngerii din icoane* (2017), *Un ax infinit* (2018), *Păpuși din păpuși – Husky dolls* (2018) și a antologiei *Spinul din talpă* (2018). Dintre ultimele creații vă oferim glossa *Sacrilegiu*, o ars poetica demnă de pana marilor creatori ai lumii. (C. Galben)

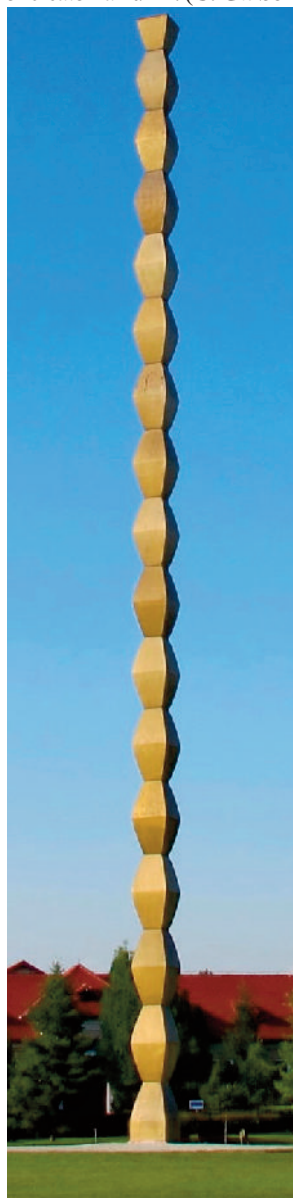
Poetului de-i iei din mână pana
Îi adâncești în suflet, veșnic, rana,
Nu poți să-i iei cuvântul ce-n el plânge,
Comoara ce în suflet veșnic strânge,
Din inimă-și va face închisoare,
În lumea lui nu-i lipsă de culoare.
Când versul nu mai poate să-i slujească,
Cum ar putea poemul să-nflorească?

Ce-ar fi o lume fără poezie?
Un loc păgân lucind a erezie.
În trupu-i gol s-ar aduna otrava,
Cailor lui, le-ați otrăvi otava...
Iar drumul i s-ar termina în mare,
Un drum închis, un drum fără scăpare,
Va fi zidit precum o altă Ana,
Poetului de-i iei din mână pana.

Din cană bea esența-nțelepciunii,
Istoria și tot ce-au spus străbunii,
În cupa lui, de Dumnezeu întinsă,
E-o lacrimă din ochii Lui prelinsă,
Lăsați-i deci poetului să bea...
Un strop de vis căzut de pe o stea,
Poetului de-i iei din mână pana
Îi adâncești în suflet, veșnic, rana.

El, biet netot ce-adună-n versuri slava,
E ars pe rug, îi cuge-n vene lava,
Nu-i puneți pielea-n băț, nu-l jupuiți,
El vă va spune cât și cum trăiți...
E-adevărat, prea transparenți vă face,
El vede chiar și puiul din găoace
Ce de pe buze foc și pară strânge,
Nu poți să-i iei cuvântul ce-n el plânge.

Citiți vă rog poemul de pe urme
Și nu lăsați în viața lui să scurme
O viață de martir captiv în carte,
Ce de-astă lume sumbră îl desparte,



O viață-n care universu-i vers
Când pasul i se risipește-n mers
Și-n drumul lui pe pietre se prelinge
Comoara ce în suflet veșnic strânge.

Poemul crește ca o floare rară
Făcându-vă în suflet primăvară,
Acolo-n lumea lui clipa-și petrece,
Ca pustnicul ce-n rugăciuni se trece,
Pereții scrijeliti cu iambi, trohee
Sunt arabescuri vechi de prin moschee,
Chiar dacă fiecare strofă-l doare,
Din inimă-și va face închisoare

Și din mormânt vor răsări poeme
Iar crucea lui o veți privi cum geme,
În mâini cuvântu-i viu și este magic,
Chiar dacă el, din soartă iese tragic.
Lăsați-l să picteze vânt pe ape
Și vise noi ce au murit pe pleoape.
De-i luați cuvântul, el, poetul moare,
În lumea lui nu-i lipsă de culoare.

Tot ce-ați trăit, puneți-i flori pe rană
Și-o să renască din a vieții geană,
Un gând pribeag, un biet nemuritor
De vise și de vers făuritor...
El va muri și-așa sărac și trist,
Nu-i luați din mână pana ametist,
Lăsați-l pe cuvânt să risipească,
Când versul nu mai poate să-i slujească.

Vă regăsiți în scrieri ca acasă,
Sunteți ca floarea roșie-n fereastră,
Nu-i risipiți cerneala ce-a rămas,
În cartea lui se-așterne veșnic glas
Și lupii au un loc în versul său...
Izvoarele, pădurea, chiar și-un hâu.
De nu lăsați ca aripi noi să-i crească,
Cum ar putea poemul să-nflorească?

Cum ar putea poemul să-nflorească?
Când versul nu mai poate să-i slujească,
În lumea lui nu-i lipsă de culoare,
Din inimă-și va face închisoare...
Comoara ce în suflet veșnic strânge,
Nu poți să-i iei cuvântul ce-n el plânge,
Îi adâncești în suflet, veșnic, rana
Poetului de-i iei din mână pana!



Cadran cultural

Periodic editat sub egida Consiliului Județean Bacău

Director: Petre Vlase

Redactor-șef: Cornel Galben

Colectivul de redacție:

Vasile Apostol, Ioan Dănilă, Anișoara Macor, Dan Sandu

Redacția: Ansamblul Folcloric „Busuiocul”, 600266 Bacău, Str. Troțuș 6A

Tel./fax: 0234523357, 0740467908, 0740370665

e-mail: cadrancultural@gmail.com

ISSN 2601-5781, ISSN-L 2601-5781